

A Baranya Megyei Munkaügyi Központ támogatásával

CSAK HELYBEN
HASZNALATRA !

PB
8557/18

BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (8)

Bakonya, Bicsérd, Boda, Cserkút, Kővágótöttös, Zók
települések

" Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása" kiadványa
2000

PB Baranya
8557/8

A Baranya Megyei Munkaügyi Központ támogatásával

BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (8)

Bakonya, Bicsérd, Boda, Cserkút, Kővágótöttös, Zók
települések

"Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása" kiadványa
2000

Készült a

Baranya Megyei Munkaügyi Központ
pályázatára és anyagi támogatásával

Készítettek:
Győrei Istvánné
Pallos Józsefné
Szőke Éva

Sorozatszerkesztő:
Czuczor József
(Baranya Megyei Munkaügyi Központ)

Témafelelős:
Akli Krisztina
Pataki Veronika
Zsírosné Blaner Andrea
(Baranya Megyei Munkaügyi Központ)

Felelős kiadó: "Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása"
Szőke Éva

Készült: 1000 példányban
Nyomda: AGÓRA Ipari Kft. Nyomdája, Pécs
Felelős vezető: Dr. Kisvári András

Bevezető

A Baranya Megyei Munkaügyi Központ 1999 tavaszán pályázati felhívást tett közzé közhasznú szervezetek számára térségi erőforrástérképek készítésére, és foglalkoztatáspolitikai fejlesztési elképzelések kidolgozásának támogatására. A sikeresen pályázó szervezetek munkája során 15 baranyai térségre készült felmérés, mely eredményeként 15 kiadványból álló sorozatot tudunk most közreadni.

Célunk az volt, hogy a kiválasztott térségről részletes foglalkoztatási, szociális, és gazdasági információkat gyűjtssünk be, az elkészülő erőforrástérképekkel helyzetbe hozzuk a kistérségeket. Arra ösztönözzük a településeket, hogy szembesüljenek térségük, lakóhelyük erősségeivel és gyengeségeivel, valamint ezek ismeretében találják meg a fejlesztési irányokat, lehetőségeket.

Az erőforrástérképek azonos szerkezetben tartalmazzák a térségek szociális helyzetéről, a családok megélhetési lehetőségeiről, körülményeiről, a népesség kor, nem, iskolai végzettség, etnikai összetétel, foglalkozás szerinti összetételéről való elemzéseket, a munkáltatók számát, bemutatását, tevékenységét, a munkanélküliek összetételét, számát, a munkanélküliség főbb okait, valamint a térség fejlesztési lehetőségeinek számbavételét

Kiemelt szerepet kapott a foglalkoztatási lehetőségek feltárása, a munkaerő-állomány feltérképezése, a munkáltatók felkutatása, igényeik bemutatása.

A felmért térségekben a foglalkoztatást elősegítő szolgáltatások, képzések, beruházások, a vidékfejlesztés összehangolt tevékenységet feltételez mind a munkaerőpiaci szereplők, mind az állami, önkormányzati, valamint a civil szféra részéről.

A kistérségek fejlesztésében, a beruházások létrejöttében érdekelt szervezetek összefogását, partnerségét, forrásaiknak összehangolását segítheti elő az erőforrástérkép azáltal, hogy rálátást nyújthat a térségre, így a fejlesztések is jobban elérhetik az adott településeket.

A kiadványok elsősorban azoknál a települési önkormányzatoknál érhetőek el, amelyekről azok szólnak. Remélem a tájékozódni, beruházni szándékozók eredményesen forgatják majd e sorozat kiadványait.

Pécsen, 2000. január

Hidvégi Péter
igazgató

Baranya Megyei Munkaügyi Központ

TARTALOMJEGYZÉK

I. A feltárt térség jellemzése	7. oldal
1. Terület nagyság, lakosság szám.....	8. oldal
2. Baranyában elfoglalt gazdasági, szociális, foglalkoztatási helyzet.....	11. oldal
II. A feltáráshoz alkalmazott módszer	14. oldal
III. A térség szociális helyzete	
1. Családok száma, megélhetési lehetőségeik.....	16. oldal
2. A szociális ellátó rendszerek	21. oldal
3. A lakosság korösszetétele, nem-, iskolai végzettség szerinti megoszlása (legmagasabb iskolai végzettség)	24. oldal
4. A lakosság etnikai korösszetétele.....	27. oldal
5. Ok-okozati tényezők, a térségre való kihatásuk.....	28. oldal
IV. Gazdasági információk	
1. A helyi gazdasági szereplők	31. oldal
2. Természeti, kulturális, turisztikai, gazdasági erőforrások.....	32. oldal
3. Erősségek, gyengeségek vizsgálata	35. oldal
4. A térségben fellelhető kis-, közép- és nagy foglalkoztatók (10/10-50/50 fölött).....	43. oldal
5. A foglalkoztatók nemzetgazdasági ágak szerinti csoportosítása.....	44. oldal
6. A foglalkoztatók tevékenységi területe, foglalkoztatottak száma, lakóhelye	44. oldal
7. Munkáltatók igényei a térség intézményei és a munkavállalók felé.....	46. oldal
8. Jövőre néző értékelés, fejlesztési lehetőségek	47. oldal

V. Foglalkoztatási információk

1. A térség foglalkoztatási mutatói, foglalkoztatási lehetőségek.....	48. oldal
2. Munkanélküliek száma, összetétele.....	50. oldal
3. Megváltozott munkaképességek.....	51. oldal
4. Pályakezdők.....	52. oldal
5. Tartós munkanélküliek.....	52. oldal
6. Női munkanélküliek.....	53. oldal
7. A munkanélküliség főbb okai a térségben.....	54. oldal
8. Munkavállalási nehézségek.....	54. oldal
9. A munkára való hajlandóság.....	55. oldal
10. Helyi intézmények tevékenysége, aktivitása a foglalkoztatáspolitikai terén.....	56. oldal
11. Fejlesztési lehetőségek, jövőre néző értékelés.....	57. oldal

VI. A térség erősségeinek és gyengeségeinek számbavétele.....	58. oldal
--	------------------

VII. A térség fejlesztési lehetőségei.....	60. oldal
---	------------------

VIII. Lehetséges foglalkoztatási programok ötleteinek bemutatás, melyek a térség foglalkoztatási népesség megtartási helyzetét javítják.....	62. oldal
---	------------------

IX. A erőforrástérkép felhasználásának, terjesztésének tervei, ötletei, megvalósításának módja.....	63. oldal
--	------------------

Források

Melléletek

Táblázatok

I. A feltárt térség jellemzése

A hat település Pécestől Nyugatra, a 6-os főközlekedési út Pécs - Szentlőrinc közötti szakasza mentén helyezkedik el, a települések közül négy, Bakony, Boda, Cserkút, Kővágóóttós attól Északra, Bicsérd, Zók pedig attól Délre.

Az Északra elhelyezkedő négy település a Mecsek Hegység kistájához, a Délen található két település a Dél-Baranyai Domság kistájhoz tartozik. Földrajzi közelségük ellenére ezen elkülönítés lényeges, hiszen a települések között ebből adódó eltérések tapasztalhatók éghajlati, vízrajzi, növényzeti, talaj, földtani és táji adottsági, mindezek következtében területhasznosítási és egyéb lehetőségeiket tekintve is.

A települések Pécs vonzáskörzetéhez tartoznak, Pécs megyeszékhely 25km-es körzetén belül helyezkednek el. Pécs hatása a településekre pozitív és negatív jegyeket egyaránt hordoz: a nagyváros infrastruktúrájának "használata", a városi munkahelyek - egyéb feltételek megléte esetén - a lehetőségek széles palettáját kínálhatná az itt élőknek, kedvet teremthet a városból való kiköltözésre is. Ugyanakkor a kereskedelmi ellátás, szolgáltatások helybeni kialakítását akadályozza a "városi konkurrencia". Pécs közelsége, a központi finanszírozási rendszer alapját képező hátrányos helyzetű település kategóriából való kiszorulás révén, egyértelműen kedvezőtlen fejlesztési lehetőségeket teremt e települések számára.

A hatósági kompetenciákat tekintve a települések egy része Szentlőrinchez tartozik, amely számos problémát vet fel és okoz a települések és az ott élő lakosság mindennapi életének szervezésében a Pécs felé mutató közlekedési kapcsolatok miatt ez a térség települései számára sok hátránnyal jár.

A települések közül háromban - Bodán, Bicsérden, Cserkúton - működik jegyzőség ill. körjegyzőség. A bicsérdi körjegyzőséghez tartozik Zók, a cserkúti

körjegyzőséghez Bakonya és Kövágótöttös települések. Bodán önálló jegyzőség működik.

Valamennyi település hosszú történelmi múltra tekint vissza. Zók az egyik legrégebben, 6000 év óta lakott települése a megyének. Bodán I. István idején épült vár, a többi településről fennmaradt első írásos emlékek is a 12 - 13. századból származnak: Bakonyát 1235-ben, Bicsérdet 1262-ben, Cserkútot 1291-ben, Kövágótöttöst 1302-ben keletkezett írásos források említik először. A falvak folyamatosan lakottak voltak, a török hódoltság idején - bár a lakosság száma erősen megfogyatkozott - sem néptelenedtek el. A régi korok számos emléke - műemlékek, régészeti leletek - tanúskodnak ezekről az időkről.

1. Terület nagyság, lakosság szám

Baranya megye 4429,52km² - es területéből a hat település területe mindössze 1,8%-ot képvisel. A településekhez tartozó *terület nagysága* az 1997. évi statisztikai adatok alapján a következő:

Bakonya	15,07 km ²
Bicsérd	19,72 km ²
Boda	15,42 km ²
Cserkút	6,67 km ²
Kövágótöttös	13,94 km ²
Zók	<u>8,93 km²</u>
Összesen	79,75 km ²

Forrás: Baranya megyei statisztikai évkönyv 1997.

A *lakónépesség száma* a megye 1997. december 31-i adatai alapján 404 720 fő, melyből a vizsgált 6 településen 2639 lakos él, a megye lakónépességének

0,65%-a, az önkormányzatok nyilvántartása alapján 1999. január 1-én az alábbi települési megoszlásban:

Bakonya	346 fő
Bicsérd	926 fő
Boda	403 fő
Cserkút	340 fő
Kővágótöttös	347 fő
Zók	<u>277 fő</u>
Összesen	2.639 fő

Forrás: Baranya megyei statisztikai évkönyv 1997.

A vizsgált terület tehát az alacsony *népsűrűségű* megyén belül is a ritkábban lakott területek közé tartozik, hiszen míg a megye területének egy négyzetkilométerén 91,3 fő, a megye községeinek egy négyzetkilométerén 39,6 fő él, addig a 6 község népsűrűségi mutatója csak 33,1 fő/km².

A népsűrűségi mutató alakulása 1991 és 1998 között:

	1991	1998
	fő/km ²	fő/km ²
Bakonya	23,82	22,96
Bicsérd	46,40	46,96
Boda	25,68	26,13
Cserkút	41,68	50,97
Kővágótöttös	24,68	24,89
Zók	30,24	31,01
Térség	32,12	33,09
Megye községei	43,20	39,61
Baranya megye	93,09	91,37

A népsűrűség a települések alkotta térségben 3%-os emelkedést mutat, míg a megye községeit 8,3%-os, a megyeit 1,8%-os csökkenés jellemzi. / A népsűrűségi mutató megye községeinél tapasztalható csökkenésére a lakosság számának csökkenésén túl az időközben várossá nyilvánított települések "javító" hatásának elmaradása is közrejátszik. E torzító tényezőt kiszűrve a megye községeinél is növekvő tendencia figyelhető meg. /

A megfigyelt településeknél a lakosság száma 1991. évhez képest némi - a népsűrűségi mutató növekedésének megfelelő ütemű - emelkedést mutat: 1991-ben 2562 fő, 1998. január 1-én 3%-kal többen, 2639-en laktak a hat településen. A lakosság számának emelkedésében a *vándorlási egyenleg* pozitív értéke a döntő tényező.

A lakosság vándorlási hajlandóságát sok tényező befolyásolhatja: A munkalehetőség, a közlekedési kapcsolatok, az infrastrukturális ellátottság, közbiztonság, a település jövőjéről alkotott vélemény, kötődés, stb. mind - mind hatással lehet az emberek mobilitással kapcsolatos döntésére.

Az utolsó években ezekhez a tényezőkhöz a városból való kiköltözés indokai közé újabbnak is bekerültek: A városi lakás árak és lakás fenntartási költségek megugrása, a városi munkahelyek csökkenése, azaz a megélhetési gondok, sokakat készítenek a falura való kiköltözésre.

A másik tendencia, ami Nyugat - Európában már előbb, és sokkal nagyobb mértékben lezajlott, a tehetősebb városi réteg faluban való letelepedése.

A *természetes szaporodás* alakulása, negatív tendenciája a megyei, országos folyamatoknak megfelelően alakul.

A természetes szaporodás negatív tendenciájú ugyan, de a természetes fogyás üteme lassabb, mint a többi községben, és mérséklődés figyelhető meg. Ebben

nagy szerepet játszik az, hogy a városból való kiköltözésre leginkább a fiatalabb és a közép korosztály mutat hajlandóságot.

2. Baranyában elfoglalt gazdasági, szociális, foglalkoztatási helyzet

A hat település helyzetét az elmúlt évtizedekben az ipari, bányászati tevékenység és a nagyüzemi mezőgazdaság alakította. A lakosság megélhetését, az infrastruktúra fejlesztését - annak irányát és mértékét is - e két nagy ágazatban működő 3 nagy *gazdasági* szervezet - az uránbánya, valamint két termelőszövetkezet Bicsérdén és Kővágószőlősen - érdekei, tökeereje és fejlesztései alapvetően meghatározták.

Közvetlenül az uránbánya felszámolásának megkezdése valamint a termelőszövetkezetek megszűnése, átalakulása előtt 1991-ben az aktív keresők közül az iparban és a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a következőképpen alakult:

	Aktív keresők	Iparban	Mezőgazdaságban foglalkoztatottak
Bakonya	100 %	50,7 %	10,3 %
Bicsérd	100 %	28,0 %	32,5 %
Boda	100 %	47,0 %	21,7 %
Cserkút	100 %	58,3 %	1,0 %
Kővágótöttös	100 %	44,1 %	16,2 %
Zók	100 %	21,6 %	42,3 %
Térség	100 %	38,6 %	23,5 %
Megye községei	100 %	32,3 %	31,9 %
Baranya megye	100 %	38,7 %	15,4 %

Forrás: Baranya megyei statisztikai évkönyv 1991.

Mint ahogy ez a táblázatból is kitűnik, Cserkút, Bakonya, Boda, Kövágótöttös foglalkoztatásában az ipar nagyobb szerepet töltött be, mint a megye városáiban, ahol az aktív keresőknek csak 43,1% - át foglalkoztatta. Baranya megye iparának tönkremenetele ezeket a településeket tehát fokozott mértékben érintette kedvezőtlenül. A munkahelyek megszűnésével nőtt a munkanélküliek, a "kényszer" nyugdíjazottak, rokkant nyugdíjasok száma.

A saját jogú nyugdíjasok aránya a 60 év alattiak koresoportjában:

	Öregségi (1)	Rokkant (2)
	Nyugdíjasok arány	
Bakonya	0,0 %	6,3 %
Bicsérd	10,9 %	12,2 %
Boda	9,2 %	13,0 %
Cserkút	18,2 %	4,8 %
Kövágótöttös	44,0 %	11,6 %
Zók	10,3 %	13,9 %
Térség	11,5 %	10,5 %
Baranya megye	10,9 %	6,8 %

Megjegyzés. (1) viszonyítási alap 46 és 60 év közötti létszám
(2) viszonyítási alap 60 év alatti létszám

Forras: Saját adatgyűjtés 1999. 07-09.

A mezőgazdasági dominanciájú foglalkoztatottsággal rendelkező települések, mint Bicsérd és Zók viszonylag könnyebben vészelték át a gazdasági átalakulást. Ebben szerepet játszott az is, hogy a mezőgazdasági üzem, ha más tulajdonviszonyok alapján is, de tovább működött, bár a leépítés "humánus" formájára utaló jelek az előző táblázat adatait szemlélve itt is tetten érhetők.

A Baranya megyében utóbbi években tapasztalható gazdasági növekedési mutató lassú javulása ezeket a településeket alig érintette. A helyi munkateremtésben lényegesnek számító beruházás sehol sem történt. Pécs gazdasági fejlődésének megindulása egyelőre nem gyakorol számottevő pozitív hatást a települések foglalkoztatottságára.

A meglévő és megalakult vállalkozások döntő hányada általában egy-két személyes, döntően a kereskedelem és vendéglátás területén működnek.

Az infrastrukturális feltételek közül különösen a közlekedés hiányosságai befolyásolják kedvezőtlenül a vállalkozások letelepedését, ill. a lakosság más településen való munkavállalását. A hat település közül 2, Boda és Bakonya zsáktelepülések.

Boda viszonylag kedvezőbb helyzetben van, mivel a 6-os út mellett fekszik. Bakonya és Kővágóottós nem csak a környező településektől elzárt, de a 6-os főközlekedési úttól is messzebb található.

Vasútállomás csak Bicsérdnek van, azonban ez is mintegy 2 kilométerre a falutól. Az úthálózat csak a közlekedés lehetőségét teremti meg a települések számára. A buszok járatsűrűsége, a hosszú menetidők, a közlekedés magas és növekvő költségei kedvezőtlenül hatnak valamennyi település lakosságának életminőségére. Nem csak a városi és más településen található szolgáltatások igénybevételét, az ügyintézkést nehezítik, hanem a rossz járat indítási időpontokkal együtt az elvben létező városi munkavállalást is.

A munkanélküliségi ráta mindezek következtében az 1999-es felmérés alapján, 11,6 %-os, a Baranya megyei átlagot közelítő.

II. A feltáráshoz alkalmazott módszer

A települések helyzetének vizsgálatához többféle módszer alkalmazására került sor. A KSH adatainak gyűjtését és elemzését az önkormányzatoknál végzett belső adatgyűjtés és interjúk, valamint a lakosság körében végzett kérdezőbiztosok által végrehajtott adatgyűjtés egészítették ki.

A kérdőíves megkérdezéseknél háromféle - családi, egyéni és vállalkozói - kérdőíveket használtunk.

- A családi kérdőívek a családok összetételére, jövedelmi, gazdálkodási viszonyaira kérdeztek rá.
- Az egyéni kérdőívekkel az iskolázottságot, a szakképzettséget, a munkavállalással, egészségügyi - szociális helyzettel, a faluval és közösséggel kapcsolatos szubjektív véleményeket mértük fel.
- A vállalkozói kérdőívek által a vállalkozás nagyságáról, tőkeerejéről, tevékenységéről szeretnénk volna képet kapni, valamint arról, mi a véleményük a lakosságról, mint munkavállalókról.

A kérdőíves adatgyűjtésből nyert adatok nem minden esetben fogadhatók el hitelesnek. A tapasztalatok szerint az iskolázottságra vonatkozó kérdésre a válaszadók hajlamosak voltak a ténylegesnél magasabb végzettséget, a vagyoni helyzetre vonatkozó kérdéseknél a ténylegesnél rosszabb helyzetre utaló válaszokat adni. A legnagyobb ellenállást az etnikai hovatartozásra, valamint a vállalkozások eredményességére, tőkeerejére vonatkozó kérdések váltották ki.

A cél a teljes körű felmérés volt, ezzel szemben a következő merítési arányokat értük el:

	Családi		Egyéni		Vállalkozói	
	db	%	db	%	db	%
Bakonya	26	19	52	15		
Bicsérd	288	88	453	49	11	28
Boda	116	74	294	73		
Cserkút	44	37	90	26	6	17
Kövágóttós	28	24	58	17		
Zók	72	71	135	49		
Összesen	574	56	1.092	41	17	15

A táblázatból kitűnik, hogy falvanként nagyon eltérő az emberek ilyenféle felmérésben való készsége. E mögött a lakosság zárkózottsága, a jószándékú segítségben való hit elvesztése, a fásultság, bizalmatlanság is meghúzódhat, de nem zárható ki a kérdezőbiztosok személyének negatív vagy éppen pozitív ráhatása sem.

Általános tapasztalat, hogy az emberek szívesebben nyilatkoznak a családi kérdőívek kérdéseire annak személytelenebb jellege miatt. Ezért a vizsgálat megállapításai elsősorban a családi kérdőívekből nyert adatokra épülnek, és csak ott használtuk az egyéni kérdőíveket, ahol - vélemények, végzettség - a családi kérdőívek feldolgozása nem adott választ.

A települések erősségeinek és gyengeségeinek feltérképezését a kérdőíves felmérésen túl a települések Sapard program keretében alkalmazott gyors reagálási team munkám való részvétel, az ottani és korábbi SWOT analízisek felhasználása egészítette ki.

III. A térség szociális helyzete

I. Családok száma, megélhetési lehetőségeik

A vizsgálat során a család fogalmaként a megkérdezettek szerint családnak minősített egységet tekintettük, ami döntően a statisztikai háztartás fogalmának felel meg.

Az 574 családra kiterjedő vizsgálat

Bakonyán	76 főt	a lakosság	22 %-át,
Bicsérdén	672 főt	a lakosság	73 %-át,
Bodán	320 főt	a lakosság	79 %-át
Cserkúton	116 főt	a lakosság	34 %-át
Kövágótöttösön	78 főt	a lakosság	22 %-át
Zókon	216 főt	a lakosság	78 %-át

érintette.

A *családok nagysága* eltér az országos adatoktól: Országosan, de a Dél-Dunántúl régióban is egy családban 2,7 fő él, míg a vizsgált településeken és családok esetében 2,57 fő. A családok közül 211-ben, a családok 37%-ában, 353 eltartott gyermek él. Az egy családra jutó átlagos gyermekszám 1,67 fő.

A családok nagyságára és összetételére vonatkozó adatok településenként:

	Átlagos család	Gyermekeket nevelő		Egy családra
	Nagysága	Családok		Jutó átl. Gyerme.sz.
	Fő	Szám fő	Arány %	Fő
Bakonya	2,92	12	46	1,17
Bicsérd	2,33	99	34	1,76
Boda	2,76	17	15	1,71
Cserkút	2,64	14	32	1,71
Kövágótöttös	2,79	10	36	1,90
Zók	3,00	25	35	1,96

Forrás: Adatgyűjtés 1999. 07-09

Bicsérd és Cserkút válik ki a települések csoportjából, ahol a családok nagysága az országos átlag alatt marad. Cserkút esetében magyarázatot ad az, hogy a vizsgált családok tagjainak korát nézve, itt a legmagasabb a 60 éven felüliek aránya, és a családok 22,7 %-a egy fő. Az egyedülállók aránya Kővágótötösön 21,4 %, Bakonyán 19,2 %, Bodán 16,4 %, Zókon 15,2 %, Bicsérden 10,4 %. A településekre ma is jellemző a több generációs együttélés.

A családok jövedelmi viszonyainak értékelésekor bizonyos fenntartásokkal kell élni a kérdőívek kiértékelésekor. A családok jó részénél az alkalmi munkából, és a mezőgazdasági tevékenységből származó bevételek nem jelennek meg még abban az esetben sem, ha másik kérdésre a nyilatkozó felsorolja az általa termelt és értékesített termékeket. Nem nyilatkoznak az östermelők sem, ami kimondottan tájékozottsági hiányosságokra - az adózástól való félelem motivációja itt a mentességek és kedvezmények miatt eleve alaptalan - vezethető vissza.

A családok megélhetési lehetőségeit több tényező befolyásolja: a munkavállalók száma, a gyermekek száma, a családban jövedelemmel rendelkezők száma, a jövedelmek nagysága, a kiegészítő jövedelmekhez jutási lehetőség, ill. azok kihasználása.

Jövedelmi forrásairól 26 család, a megkérdezettek 5%-a nem adott információt.

A családi kérdőívek alapján megállapítható, hogy 57%-uknak van legalább egy munkaviszonyban álló tagja. A családok 25%-ában egy, a családok 23%-ában kettő, a családok 9%-ában több személy rendelkezik munkahellyel. A családok 27%-ának fő jövedelmi forrása a nyugdíj.

	<u>Egy</u>	<u>Két</u>	<u>Több</u>	Csak nyugdíj <u>Jövedelemmel</u>	Semmiféle <u>Jövedelemmel nem</u>
	Rendelkező családok aránya %				
Bakonya	23	19	8	38	12
Bicsérd	30	31	9	28	2
Boda	28	21	21	27	3
Cserkút	31	27	2	36	4
Kövágótöttös	29	14		53	4
Zók	25	30	6	35	4

Forrás: Adatgyűjtés 1999. 07-09.

A családok bevételeinek összetételét a munkabérek és a nyugdíjak túlsúlya jellemzi. E két jövedelmi forrás az összes jövedelem 88,3%-át adja.

A jövedelmek I főre eső értékét és az összjövedelem összetételét az 1.sz. melléklet mutatja.

Országos adatok a családok jövedelmére vonatkoztatva csak 1997. évről állnak rendelkezésre. Az azonban megállapítható, hogy mind az országos /21.894Ft/fő/, mind a Dél-Dunántúl / 22.262Ft/fő / adataitól elmaradás tapasztalható. A két év alatt bekövetkező jövedelem növekedés számbavétele esetén az eltérés 20%-ra becsülhető. /Mivel a KSH reprezentatív felmérése szerint a lakosság országosan a 351.240Ft/év/fő, Dél-Dunántúlon 309.372Ft/év/fő nettó jövedelem alatt a háztartások megélhetési lehetőségét már 1997-ben is szűkösnek tartotta valamennyi vizsgált települést ebbe a kategóriába tartozónak lehet minősíteni. Az egyéni kérdőívekre adott, a saját jövedelmi helyzetére vonatkozó értékelés ennél valamivel jobb képet fest, hiszen a válaszadók 4%-a értékelte jónak, 33%-a közepesnek és csak 63%-a rossznak helyzetét.

A szubjektív véleményben jelentős súllyal esik latba a környezethez való viszonyítás: Bakonyán 36%-uk, Bicsérdén 42%-uk, Bodán 69%-uk, Cserkúton

54%-uk, Zókon 60%-uk, Kövágótöttösön 78%-uk érzi úgy, hogy rossz jövedelmi viszonyok között él.

	Sorrend	
	egy főre eső jövedelem	szubjektív értékelés
	alapján	
Bakonya	2	1
Bicsérd	4	2
Boda	1	3
Cserkút	3	4
Kövágótöttös	6	6
Zók	5	5

A *családok fogyasztása* is híven tükrözi a kedvezőtlen jövedelmi viszonyokat.

Az élelmiszer és a rezsi költségek az összes kiadásnak több, mint felét teszik ki, és ez jóval magasabb arányú a Dél-Dunántúlon és Magyarországon tapasztaltaknál.

Egyes fogyasztások aránya az összes kiadásból:

	Térség	Dél-Dunántúl	Magyarország
Élelmiszer	33,0 %	32,6 %	33,3 %
Lakás rezsi költsége	23,5 %	9,7 %	10,3 %
Élvezeti cikkek	7,1 %	5,0 %	5,8 %
Gyógyszer	3,4 %	2,0 %	2,1 %
Művelődés, szórakozás	2,3 %	5,6 %	5,8 %

Forrás: Baranya megye statisztikai évkönyve 1997.

Adatgyűjtés 1999. 07-09.

Megjegyzés: A térségi élelmiszer kiadások a saját termelésű fogyasztás értékét nem tartalmazzák

A települések lakosságának kiadásai között feltűnő a rezszi költségek országos átlagnak több, mint kétszeresét kitevő aránya. Ennek az eltérésnek egyik oka a mezőgazdasági tevékenységgel kapcsolatos fokozottabb víz és áramfogyasztás.

Az élvezeti cikkek - dohány, kávé, ital - aránya a fogyasztáson belül annál szembetűnőbb, mivel szőlő termesztés, ill. bor termelés szinte minden településen jellemző, és ezt a kiadási érték nem is tartalmazza. Az egyéni kérdőívek rákérdeztek az italozás elterjedtségére is. A véleménye szerint az italozás jellemző a megkérdezettek 45 %-ának a falujára. A gyógyszer kiadások nagyobb aránya részben az idősebb népesség magasabb arányával, részben az egészségtelen életmóddal magyarázható. A kiadásokat a családok a művelődési kiadásokon " fogják meg". A kiadások aránya az országosnak 40%-át sem éri el. A tapasztalatok szerint egy-két újság, és a televízió előfizetése a kulturális kiadások valóságos tartalma. A közlekedési kiadások jelentős tételt képviselnek a családok költségvetésében. 173 család költségvetésében - a családok 30%-ében - szerepel a kiadások között a magán autók üzemanyag költsége, a tömegközlekedést 177 családban, a családok 31%-ában veszik igénybe. Az autó használatát a tömegközlekedés hiányosságai kényszerítik a lakosságra ilyen arányban. Az összes kiadás 6,7%-át üzemanyagra, 3,2%-át tömegközlekedésre fordítják.

A közlekedési költségek átlagos havi nagysága településenként / Ft/hó/család /:

	Üzemanyag	Tömegközlekedés
Bakonya	9.750.-Ft	3.656.-Ft
Bicsérd	11.576.-Ft	4.025.-Ft
Boda	18.409.-Ft	13.417.-Ft
Cserkút	7.037.-Ft	2.878.-Ft
Kövágótöttös	5.500.-Ft	3.653.-Ft
Zók	22.500.-Ft	8.004.-Ft
Térség	11.863.-Ft	5.607.-Ft

A közlekedés magas költségei részben korlátozzák Pécs közelségéből adódó lehetőségek és előnyök - szolgáltatás, infrastruktúra, munkavállalás - kihasználhatóságát, másrészt a megélhetési költségek város és falu közötti különbözőségét is kiegyenlítik. Sokak számára - nyugdíjasok, alacsony jövedelműek - pedig egyenesen a falun kívüli világtól való elzárást jelenti.

2. A szociális ellátó rendszerek

A családok életminőségét alapvetően meghatározzák *lakás körülményeik*. A településeken a házak, telkek ára a városok áraihoz képest alacsonyak. A települések jó része telkeket alakít ki, hogy így fokozza az építkezési kedvet. A lakásépítést azonban más anyagi eszközökkel segíteni az önkormányzatok nem tudják. Törekvéseik eredményeképpen azonban a falvakban az építkezés, ha nem is magas arányú, de folyamatos. 1997-ben Bakonyán 1, Bicsérden 4, Bodán 2, Cserkúton 2, Zókon 1 ház készült el. Az újonnan épített lakások mellett a régi házak felújítása, korszerűsítése is folyik. A városból kitelepülők jó része a régi házakat részesíti előnyben.

A lakások nagyság szerinti megoszlása településenként %/:

	Egy szobás	Két szobás	Három szobás	Négy szobás és nagyobb
Bakonya	15,0	54,0	31,0	
Bicsérd	5,5	33,8	44,7	16,0
Boda	6,9	46,1	42,6	4,3
Cserkút	11,0	60,0	30,0	9,0
Kövágóttös	10,7	75,0	14,3	
Zók	7,4	38,3	44,4	9,9
Térség	8,9	43,4	38,0	9,7

Forrás: Adatgyűjtés 1999. 07-09

A lakások átlagos szobaszáma Bakonyán 2,2, Bicsérdén 2,7, Bodán 2,4, Cserkúton 2,4, Kövágótöttösön 2,03, Zókon 2,2. A térségben a lakások átlagosan 2,48 szobával épültek.

A lakások átlagos alapterülete Bakonyán 76,5m², Bicsérdén 79,0m², Bodán 89,2m², Cserkúton 80,6m², Kövágótöttösön 64,1m², Zókon 80,27m². Bakonya és Kövágótöttös kisebb alapterületű és kevesebb szobaszámú házai a bányász lakásépítés idejéből származnak.

A települések *közművesítettsége* féléldalas. Valamennyiben kiépült a vezetékes vízhálózat, ugyanakkor szennyvízcsatorna sehol sincs. A lakások 82,5%-ában épült fürdőszoba, 76,3%-ában vízöblítéses wc / Bakonya 88%-81%, Bicsérd 90%-87%, Boda 65%-63%, Cserkút 91%-84%, Kövágótöttös 75%-43%, Zók 82%-71%.

A gázvezeték kiépülése az utolsó években felgyorsult, Bicsérdet, Cserkútot kapcsolták be a gázszolgáltatásba. A többi település bekapcsolása - nagy fogyasztók, gazdasági szervezetek hiányában - nem is várható. A telefon ellátottság jónak mondható.

A települések között kiépített, ha nem is teljes körű *intézményhálózattal* egyedül Bicsérdén találkozunk. A települések együttműködése ezen a területen a kis lélekszámok miatt elkerülhetetlen és ésszerű. A közlekedési hiányosságok azonban az igénybevételt megnehezítik. Az intézményi ellátást Zók és Boda részére Bicsérdén, Bakonya, Cserkút és Kövágótöttös részére Kövágószőlösön biztosítják.

Házi orvos helyben csak Bicsérdén tevékenykedik. A többi településen általában heti egy alkalommal, egy-két órában rendel helyben az orvos. Gyógyszertár a települések egyikén sincs.

Gyermek ellátást biztosító intézmények településenként:

	Bakonya	Bicsérd	Boda	Cserkút	Kövágótöttös	Zók
Óvodai férőhely	24	75				99
Óvodás gyermek	15	64				79
Kihasználtság %	62,5	85,3				80,0
Alt.iski oszt.terem	1	8			1	10
Ált.iskolás tanuló	13	163			10	186
1 tant-re jutó tan	13	20,4			10	18,6

Forrás: Baranya megyei statisztikai évkönyv 1997.

A napközis ellátás lehetősége ugyan Bicsérden biztosított, azonban a beíratott gyermekeknek mindössze 31%-a veszi igénybe. Az igénybevételt nem csak a hagyományok, hanem a lakosság anyagi helyzete is befolyásolja /Bicsérden 1991-ben a tanulóknak még 43%-a vette igénybe a napközis ellátást/.

A vizsgált családok 41%-a, 197 család részesül családi pótlék juttatásban. Egy család átlagosan 8.069.-Ft családi pótlékhoz jut havonta. A családi költségvetésben játszott szerepe településenként különböző.

A családi pótlék településenként:

	Családi pótlékban részesülő család	1 családra eső gyermek	1 családra eső összeg Ft/hó/család	Aránya a családi bevételekben %
Bakonya	12	23	9.142.-	6,2
Bicsérd	85	146	4.842.-	5,0
Boda	47	71	6.685.-	3,8
Cserkút	16	27	7.188.-	4,3
Kövágótöttös	10	21	4.524.-	6,5
Zók	27	51	9.211.-	6,0
Térség	197	339	4.689.-	4,9

Forrás: Adatgyűjtés 1999. 07-09.

Az önkormányzatok anyagi lehetőségeiktől függően különböző címeken, a törvény által biztosítottakon túl anyagilag is próbálják támogatni a gyermekek nevelését: ingyenes tankönyv juttatás, beiskolázási segély, karácsonyi pénz juttatás is szerepel a hozzájárulás formái között.

Az idősök támogatásának kialakult, intézményes formái a területen nincsenek. A jó kezdeményezések közé tartoznak a nyugdíjas klubok támogatása /pl. Bicsérden/, az idős emberek anyagi segítése karácsony előtt, kirándulások szervezése. Az időskoriak számának emelkedése és a lakosságon belüli arányuk a jelenleginél nagyobb odafigyelést igényelnének. Bevonásuk a település mindennapi életébe a települések számára is számos előnyt jelenthetne. Az erre igénybe vehető pályázati források kihasználására a települések még nem fordítottak kellő figyelmet.

3. A lakosság korösszetétele, nem, iskolai végzettség szerinti megoszlása

A lakosság nem és kor szerinti megoszlására vonatkozóan mind a családi, mind az egyéni kérdőívek tartalmaztak kérdéseket. A családi kérdőívek a korcsoportokra kérdeztek rá, míg az egyéni kérdőívek a 10 év fölötti lakosság egyéb adatainak kor szerinti megoszlására /lzd.. Táblázatok a térségi erőforrás térkép adatairól/.

A lakosság korösszetételére és átlagos életkorára vonatkozó megállapításoknál, nagyobb merítési és teljesebb volta miatt, a családi kérdőívek adataira támaszkodunk.

A lakosság korcsoportos megoszlása nemek szerint, településenként /%/:

	Bakonya		Boda		Bicsérd		Cserkút		Kövágótöttös		Zók	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
0 - 6 éves	66	34	41	59	43	57	83	17	73	27	32	68
7 - 13 éves	66	34	58	42	56	44	66	34	63	37	63	37
14-16 éves	34	66	38	62	65	35	100		50	50	60	40
17-18 éves	50	50	50	50	48	52	66	34	34	66	50	50
19-30 éves	56	44	57	43	46	54	36	64	30	70	44	56
31-50 éves	60	40	50	50	53	47	53	47	52	48	53	47
51-60 éves		100	39	61	46	54	50	50	20	80	43	57
61- x éves	57	43	44	56	38	62	35	55	63	37	36	64
Összesen	56	44	48	52	49	51	51	49	53	47	45	55

A lakosság összességének *nemek szerinti megoszlása* kiegyensúlyozottnak tekinthető, a lakosság 49,05%-a férfi. A megyei 52,2%-os női arányhoz képest a helyzet kedvezőbb. E mögött azonban a társadalmi - gazdasági folyamatok durva torzító hatása húzódik meg. A volt bányász települések - Bakonya, Cserkút, Kövágótöttös - esetében a férfiak nagyobb arányával találkozunk. Bakonya és Kövágótöttös esetében ez az arány igaz a 60 éven felüli korosztályra is, ami - a férfiak nagyobb halandósága miatt - feltűnő, és eltér az egyéb területeken érvényesülő tendenciáktól. A bányák munkaerő szükségletének hatása ma is érezteti hatását, az adatokban ez tükröződik. Az 51 és 60 év közötti korosztályban ugyanakkor a férfiak aránya feltűnően alacsony. A bányák bezárásakor ez a korosztály / az akkori 41 és 50 év közöttiek /, akik más területeken még el tudtak helyezkedni, és ezért elvándoroltak a településekről.

A **korcsoportok** létszáma és megoszlása településenként:

	Bakonya		Boda		Bicsérd		Cserkút		Kövágótöttös		Zók	
	Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%	Fő	%
0 - 6 éves	9	12	17	5	44	7	6	5	11	14	22	10
7 - 13 éves	9	12	26	8	84	12	12	10	8	10	19	9
14-16 éves	3	4	13	4	23	3	3	3	2	3	10	5
17-18 éves	2	2	8	3	25	4	3	3	3	4	10	5
19-30 éves	9	12	51	16	105	16	14	12	10	13	26	12
31-50 éves	20	26	105	33	215	32	38	33	23	29	66	30
51-60 éves	3	4	36	11	76	11	14	12	5	6	30	14
61- x éves	21	28	64	20	100	15	26	22	16	21	33	15
Összesen	76	100	320	100	672	100	116	100	78	100	216	100

Forrás: Adatgyűjtés 1999. 07-09

Ezek a településeken nem olyan drámai mértékű az előregedési folyamat, mint a megye más térségének falvaiban. Egy 1995. évi felmérés alapján a 18 év alatti korosztály Bakonyán 23%-át, Bicsérdén 21%-át, Bodán 21%-át, Cserkúton 20%-át, Kövágótöttösön 23%-át, Zókon 19%-át tette ki az össznépességnek. Mint a fenti adatokból látható, egyedül Bodán romlott, itt is mindössze egy százalékkal a mutató értéke, a többi településen arányukban javulás tapasztalható.

Az átlag életkor tükrözi a demográfiai folyamatok természetes, valamint társadalmi - gazdasági folyamatok által alakított változásait: Bakonyán 33,6 év, Bicsérdén 35,89 év, Bodán 39,3 év, Cserkúton 40,41 év, Kövágótöttösön 35,41 év, Zókon 36,4 év a vizsgált népesség átlag életkora. Az átlag életkort vizsgálva a települések közül négyben a nők átlag életkora meghaladja a férfiakét, a különbség 1,9 évtől 6,7 évig változik. Két településen ettől eltérő a helyzet, a férfiak életkora Bakonyán átlagosan 3,1 Bicsérdén 1,5 évvel haladja meg a nőkéét.

Az *iskolai végzettségre* vonatkozó adatokat az egyéni kérdőívekre nyert válaszokból nyertük / lsd. lsz. táblázat /.

A lakosság legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlását településenként a 2. sz. melléklet mutatja.

A térség iskolázottsága általánosságban nem minősíthető rossznak. A 8 általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők több, mint 60%-a az idős korosztályból kerül ki. A népesség egyharmada szakképzést is adó, középfokú iskolába járt és ott végzett. Ennek legfőbb oka, hogy mind a mezőgazdasági nagyüzem, mind a bányák nagy igényt támasztottak a szakmai középfokú végzettségű munkaerő iránt. A szakma megszerzésének igénye a férfiaknál erősebb és egyenletesebb. A nők esetében a 36 és 45 év közötti korosztálynál a legmagasabb a gimnáziumi végzettségűek száma és aránya. A fiatalabb korosztályoknál itt is ismét előtérbe kerül a szakma megszerzése, nyilván a nagyobb elhelyezkedési esélyek reményében. Valamivel magasabb a nők között a felsőfokon végzettek aránya, mint a férfiaknál, de Zókot kivéve minden faluban a nők körében jellemzőbb az alul iskolázottság, a nyolc általános iskolai, vagy annál kevesebb osztály. A legmagasabb iskolai végzettség falvanként is eltérő képet mutat.

A 20 év fölötti népesség 47%-a szerzett iskolában szakképzést, 16,7%-uk vett részt egy, vagy több alkalommal iskolán kívüli oktatásban, és szerzett újabb szakképzés(ek)t.

4. A lakosság etnikai korösszetétele

Az etnikumra vonatkozóan rendkívül nehéz adatokhoz jutni, különösen a roma lakosság óvatossága ebben a kérdésben. Szinte kivételnek számított, ha romák romáknak vallották magukat. Érdekes, hogy az óvatosság elsősorban azokon a településeken volt tapasztalható, ahol több roma él. Bakonyán és Kővágóottösön

senki nem vallotta magát etnikumhoz tartozónak. Az önkormányzatok becslése alapján Bakonyán a lakosság 8%-a, Kövágótöttösön mintegy 20%-a roma. Bicsérden, Bodán és Zókon a megkérdezettek között nagyobb az arányuk, mint ahogy a becslések alapján a lakónépességben képviseltetik magukat. Cserkúton nem élnek más etnikumuk.

Csak valószínűsíthető, hogy a Kövágótöttöst jellemző átlagosan nagyobb család és gyermek létszám, az alacsonyabb iskolázottság az etnikum nagyobb előfordulási arányával hozható összefüggésbe.

A roma népesség ellenállása számuk és helyzetük tényleges felmérését rendkívüli módon megnehezíti. Szinte csak az egyetlen formáját - az anyagi támogatást - fogadják el a segítségnek. Ezzel azonban hosszú távon sem lehet felszámolni az iskolázottsági, foglalkoztatási problémákat.

Bicsérden és Zókon kínaiak telepedtek le, számuk a két faluban meghaladja a tízet. Öten letelepedési engedéllyel, ketten tartózkodási engedéllyel rendelkeznek, kisebb részük már megszerezte a magyar állampolgárságot. A letelepedők jellemzően munkavállalási korúak.

5. Ok - okozati tényezők, a térségre való hatásuk

A térség lakosságát a huszadik század első feléig elsősorban a mezőgazdaság - uradalmak, egyházi birtokok, paraszti gazdaságok - foglalkoztatta. A termékek feldolgozására képes kisipar a 20-as, 30-as években jelenik meg, döntően önellátási céllal. Az árufelesleg értékesítésére a közeli Pécs adott lehetőséget. Gazdaságuk hatóköre tehát rendkívül korlátozott volt. Ebből adódott az itt élők jellemző szegénység is. A huszadik század ötvenes éveiben kezdődött az uránbányászat, amely a kistérség - elsősorban Bakonya, Boda, Cserkút, Kövágótöttös - településeket alapvetően átalakította. A lakónépesség növekedése,

a beiskolázások irányai a bányák szükségletének megfelelően történtek. Ugyanakkor a bányák részt vettek a települések életének szervezésében, infrastruktúrák kiépítésében és fenntartásában. A bányák leépítésével elhagyták a településeket a megfelelő képzettségű, még piacképes korosztályok. Az ott maradtak rokkant, vagy öregségi nyugdíjba vonultak, ill. munkanélkülivé váltak.

Bakonya és Kövágótöttös helyzetét nagyban nehezíti a 6-os úttól való viszonylagos távolságuk, a roma népesség viszonylag magas aránya, és az, hogy mindezek következtében a települések népesség fogyásának és elöregedésének lefékezését megállító tendencia, a városokból való kiköltözés hatása itt nem érvényesül. A közlekedési költségek arányaiban elmaradnak attól, amit a pl. Pécshez jóval közelebb fekvő Cserkúton költenek a családok az összes jövedelmükből. Ez arra utal, hogy az itt élő lakosság egyre inkább bezárkózik, elszakad környezetétől. Ugyanakkor a nyitás szándéka irányába mutat, hogy a Baranya Megyei Kulturális és Idegenforgalmi Központ katalógusa szerint mindkét helyen minősített fogadóhelyek állnak rendelkezésre a falusi turizmus számára.

Boda és Cserkút, bár a bányászat megszüntetése e két falu foglalkoztatásában is okozott gondokat, részben a közlekedési kedvezőbb adottságokra építve, egyéb lehetőségeket keresve el tudták érni, hogy a kedvezőtlen tendenciákat pozitív folyamatok gerjesztésével lefékessék, új folyamatokat indítsanak be. Mindkét településen sokat tettek a népesség csökkenésének megállítására: telkeket alakítottak ki, rendezték a falvakat, így próbálták meggátolni az elköltözés, és erősíteni a beköltözés szándékát.

Míg Bakonyán, Kövágótöttösön és Cserkúton a lakosság elszakadt a mezőgazdasági termeléstől, addig Bodán a bányászatban való munkavállalás mellett mindig is nagyobb teret kapott a mezőgazdasági termelés. Talán ennek köszönhető, hogy míg Bakonyán a lakosság alig több, mint fele, Kövágótöttösön

mintegy harmada, Cserkúton negyede foglalkozik állattartással, addig Bodán a családok több, mint 70%-a. Kövágótöttöst kivéve a gyümölcs és szőlő termeléssel mindenhol többen foglalkoznak.

Cserkúton már kiépített fogadóhelyekkel rendelkezik a falusi turizmus, Bodán is elkezdődött ez a folyamat.

Bicsérd és Zók mezőgazdasági jellege az idők folyamán nem változott. Termelősövetkezete jól működött. A termelősövetkezetek átalakítása itt is megtorpanást okozott, azonban ezt hamar kiheverve továbbra is munkalehetőséget biztosít a környéknek, és továbbra is szerepet vállal a két falu, persze elsősorban Bicsérd fejlesztésében. A lakosság így sohasem szakadt el a mezőgazdasági tevékenységtől, a kertművelés, állattartás ma is általános, sokan foglalkoznak szőlő és gyümölcs termesztéssel.

Zók fejlődését sokáig visszavetette zsák-település volta. A falut Pécesel összekötő út megépült, ez igen gyorsan változásokat hozott. Nőtt a letelepedési kedv, a hétvégi házak, szőlők vásárlása iránti igény.

A falvak közül Boda, Bicsérd, Cserkút külföldi kapcsolatok kiépítésén fáradozik. választotta.

A falvak utóbbi évtizedeinek fejlődése, jelenlegi helyzetük a következőket bizonyítja: A falvak öntörvényű fejlődésének erőszakos megváltoztatása igen súlyos károkat, sokszor vissza sem fordítható negatív folyamatokat indíthat el. Az infrastruktúra, elsősorban a külvilággal való kapcsolattartást szolgáló út, telefon, valamint az adott kor életminőségének minimumát jelentő - ma - víz, villamos energia ellátás hiánya, nem megfelelő színvonala ellehetleníti a települések fejlődését. Legalább ilyen súllyal esik azonban latba a közösségi összefogás, tenni akarás is, a változtatásra való igény és képesség.

IV. Gazdasági információk

1. A helyi gazdasági szereplők

A gazdaság számára helyben rendelkezésre áll a *munkaerő*. A munkaképes korúak száma mintegy 1500 főre tehető, ennek mintegy fele nő, fele férfi munkaerő. Képzettségükre a középfokú szakmai végzettség jellemző. A megkérdezettek több, mint 40%-a iskolában megszerzett szakképesítéssel rendelkezik, és az iskolán kívüli szakképzésben (is) részt vettek aránya megközelíti a 20%-ot. A munkavállalók egy része több szakmának is birtokában van. A megkérdezettek közül 52 fő legalább két szakmai végzettséggel rendelkezik.

A szakmai végzettségeket az egyes településeken a 3. sz. melléklet mutatja.

Mint ahogy a melléklet adataiból látható, a szakmai tudás széles skálája áll rendelkezésre a munkavállalók oldaláról. Iskolai és szakmai képzettségük ugyan sok esetben egyoldali, de átképzésük lehetséges.

A területen a lakosság túlnyomó része elsősorban a munkavállalás mellett mezőgazdasági östermelőként tevékenykedik. A falugazdász 1998. évi nyilvántartása szerint Bakonyán 107, Bicsérdén 112, Cserkúton 15, Kővágótöttösön 78, Zókon 18 lakos regisztráltatta magát östermelőként. Ehhez képest a mezőgazdasági termelésből jövedelmet realizálók a válaszok alapján elenyészőek. Valószínűsíthetően az östermelők nincsenek tisztában az őket megillető adó és bevallási kötelezettségekkel, ill. a mentességekkel, kedvezményekkel, így válaszaikban felesleges óvatossággal nyilatkoznak meg.

A regisztrált *gazdaságok* száma Bakonyán 16, Bicsérdén 2, Cserkúton 1, Kővágótöttösön 1.

A térségben a következő vállalkozások működnek:

	Kft	Szövetkezet	Bt	Egyéni *	Összesen
Bakonya	2			7	9
Bicsérd	5	1	9	24	39
Boda			1	7	8
Cserkút	7		3	25	35
Kövágótöttös	1		2	12	15
Zók	1		1	6	8
Összesen	16	1	16	81	114

Forrás: Baranya megyei statisztikai évkönyv 1997.

2. Természeti, kulturális, turisztikai, gazdasági erőforrások

A települések közül Bakonya, Boda, Cserkút, Kövágótöttös a Mecsek hegység magasabb fekvésű, Zók lankás dombsági részén terül el, míg Bicsérd területe viszonylag sík. Ez nagy mértékben meghatározza a települések *természeti* adottságait.

A hegység szén és urán kincsének kitermelése megszűnt. Bányászatra alkalmas kő Cserkút határában található, ám ennek kitermelését a környezetvédelmi szempontoknak kell alávetni.

A térség mérsékelt éghajlatú zónában fekszik, Bicsérd és Zók éghajlatában már a mediterrán éghajlat jellemzői is megjelennek. Magas a napsütéses órák száma, egyenletes a csapadék eloszlás. A terület megfelelő mennyiségű felszíni és felszín alatti vizekkel rendelkezik.

A térség erdőkben gazdag. Bakonya összterületének 47,8%-át, Bicsérdének 20%-át, Bodáénak 30,5%-át, Cserkúténak 43,2%-át, Kövágótöttösének 47,7%-át, Zókének 41,1%-át erdő borítja.

A talajadottságok jók. A területek aranykorona értékének átlaga Bakonyán 18,5 AK, Bicséreden 28 AK, Bodán AK, Cserkúton 18 AK, Kövágótöttösön 16 AK, Zókon 28 AK, ezen belül különösen a szántók minősége kiemelkedő: 25 és 30 aranykorona közötti értéket mutat.

A vizsgált terület falvai, mint ahogy azt a bevezetőben is említettük, régtől fogva és folyamatosan lakott települések. A korai újkőkorban kialakuló közlekedési útvonalak mellett szerveződő települések múltjáról, súlyáról igen jelentős **kulturális** - régészeti, később építészeti - emlékek vallanak. A bakonyai leletek az újkőkor, bronzkor, kelta, Zók- Várhegy leletei a korai bronzkor, a Cserkút feletti Jakabhegy a bronz- és vaskor emlékeit őrizte meg. A római kor emlékeivel a régészek a térség valamennyi településén találkoztak.

Az építészeti, műemléki értékek közül ki kell emelni a középkori templomokat Bakonyán, Cserkúton, Kövágótöttösön. A 12.-13. században épült román stílusú templomok műemléki védeltséget élveznek.

A Cserkút felett magasodó Jakabhegy természetvédelmi területén nem csak koravaskori halomsírok és erődítés maradványai, hanem a természet alkotta Babás szerköveknek nevezett szikla képződmény is a terület értékeinek sorát növeli.

Az újabb kori kulturális örökség közé tartozik a bakonyai 18. századi plébániaház, Bodán a 20. század elején épült katolikus templom az 1999-ben készített öloműveg ablakaival, a bicsérdi klasszicista stílusú 19. századi templom, kertjében az 1998-ban átadott kálváriával.

A települések kulturális értékeik megőrzése mellett újabb értékek létrehozásán is dolgoznak: Bicsérdén, Cserkúton művész telepek² szervezésével párhuzamosan művészeti alkotások gyűjteményének megalapozása folyik.

Cserkúton a falusi élet emlékeit gyűjtik egy szerveződő állandó kiállítás létrehozása érdekében. A település mintegy 30 építményét nyilvánították védettnek.

Baranya megye az idegenforgalmi bevételek tekintetében 8. helyen állt a megyék rangsorában 1997-ben. Pécs a megyében eltöltött vendégéjszakák 41%-át, a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák 37%-át tudhatja magának.

A térség települései két módon kapcsolódhatnak be az *idegenforgalom* áramlatába. A települések Pécs közelében való elhelyezkedése a Pécssett megforduló idegenforgalomból való részesedést kínálja, elsősorban a kiránduló turizmusnak nyújt kedvező lehetőségeket. A természeti értékek, a gazdag kulturális örökség, a falusias környezet, a mezőgazdasági termelés egyes szegmensei jó esélyt nyújtanak a helyi idegenforgalom megeremítéséhez is.

A Mecsek hegység erdőségével, különleges növényzetével, állatvilágával az aktív, természetjáró turizmus számára jelent kiváló feltételeket.

Gazdag és sokoldalú lehetőséget rejt a terület a sport turizmus számára: a vadállomány a vadász, a bodai és bicsérdi horgásztavak a horgász, a lótenyésztés Zókon a lovas turizmus kialakításához kínál feltételeket. A Boda határában megépült golf pálya ritkaságszámba megy még Magyarországon. A falusi élet, a falusias környezet mind a belföldi, mind a külföldi idegenforgalom számára ideális pihenési környezetet biztosít.

Minősített szálláshelyek - a falusi turizmusról 1999-ben kiadott katalógus szerint - Bakonyán, Bicsérdén, Cserkúton, Kövágótöttösön állnak rendelkezésre.

A *gazdaság* fejlesztését részben az uránbányászat megszűnésével megürült ipari, ill. a mezőgazdasági termelőszövetkezetek által elhagyott gazdasági épületek létesítményeire lehet építeni. Az ipari célra alkalmas létesítmények Cserkút és Kövágótöttös szomszédságában, mezőgazdasági létesítmények Bicsérd, Bakonya, Zók településeken találhatók.

A térség legnagyobb problémája a tőkeerő hiánya. Az itt működő vállalkozások tőkeszegények, és a külső tőke sem érdeklődik a térség iránt.

A helyi vállalkozók körében végzett reprezentatívnak tekinthető / a kérdésekre mindössze 19 vállalkozás adott nem teljes körű választ / adatgyűjtésből kiténik, hogy a helybeli vállalkozások közül mindössze 5 tervez a közeljövőben tevékenység és létszám bővítést.

Az árbevételre vonatkozó kérdésekre alig kaptunk értékelhető mennyiségű választ.

A válaszadók közül 1 millió forint alatt marad öt, 1 és 5 millió forint között marad három vállalkozás árbevétele, 10 és 20 millió közötti árbevételt realizált két vállalkozás.

3. Erősségek, gyengeségek vizsgálata

A térség erősségeinek és gyengeségeinek meghatározásánál a statisztikai adatok elemzése, valamint a lakosság véleménye szolgál kiinduló pontként.

Erősségek:

Bakonyán:

- a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás feltételeinek megléte,
- az erdőterületek magas aránya,

- a szőlő és gyümölcstermesztés hagyománya és megléte,
- a vállalkozások számára igénybe vehető üres épületek,
- a szabad munkaerő kapacitás,
- szép táj, nyugodt környezet,
- kulturális örökség: templom, plébánia

Bicsérdén:

- kedvező mezőgazdasági adottságok mind a növény, mind az állattenyésztés részére,
- a mezőgazdasági szövetkezeti és magán gazdálkodásának folyamatossága és
- magas aránya, az ebből adódó gazdag termelési tapasztalatok,
- a mezőgazdasági termékek feldolgozására rendelkezésre álló lehetőség /malom/,
- szakképzett munkaerő,
- a munkavállalásra és átképzésre mutató készség,
- jó vonalas infrastruktúra / szennyvízesatornán kívül minden adott /,
- a lakosság által is jó közepesnek minősített intézményi és kereskedelmi ellátás,
- a hasznosításra rendelkezésre álló ingatlanok /telkek, házak, kutató bázis/,
- a közösségért tenni akaró lakosok, élénk tevékenységű civil szervezetek,
- a szövetkezet, egyéb vállalkozók és a falu hagyományosan jó együttműködése,
- az értelmiség megléte, számának gyarapodása a betelepülések révén, aktív szerepvállalásuk,
- a kulturális értékek / templom, kálvária /, és azok gyarapítási szándéka
- /képzőművészeti gyűjtemény megalapozása /,
- szálláshelyek a faluházban,
- horgászto,

- külföldi kapcsolatok,
- nyitottság földrajzi és szellemi értelemben egyaránt,
- falu újság.

Bodán:

- szabad munkaerő kapacitás,
- a munkavállalásra és vállalkozásra mutató hajlandóság,
- rendkívül jó és változatos mezőgazdasági adottságok / magas AK értékű
- szántóföldek mellett a gyümölcsösök, szőlők, erdők is megtalálhatók / ,
- a gyümölcs és szőlőművelés hagyományai és tapasztalatai,
- állattartási kedv / sertés, baromfi, szarvasmarha, nyúl / ,
- önkormányzat tulajdonában levő földek,
- rendezett falukép,
- védetté nyilvánított építmények,
- horgásztó,
- golf pálya a falu határában,
- a falusi turizmus fogadó helyeinek kialakítása megindult a magánháznál,
- a közösség tenni akarása,
- a faluba való betelepülés megindulása,
- a 6-os főközlekedési út közelsége,
- falu újság.

Cserkúton:

- Pécs közelsége,
- az uránbánya vállalkozásra alkalmas, üresen álló létesítményeinek közelsége,
- kőbánya,
- szakképzett, bár csak részben konvertálható munkaerő,
- munkavállalási készség,

- a kisállattenyésztés és termék feldolgozás beindulása / kecske, nyúl /,
- szép és részben védett természeti környezet,
- védetté nyilvánított építmények, műemlék /templom/,
- rendezett, kulturált falukép,
- a turizmus számára rendelkezésre álló, és folyamatosan bővülő kulturált
- szálláshelyek hálózata,
- jelentős falusi turizmus,
- a PR tevékenység megindulása / bemutató film készült a faluról /,
- a faluban az eligazító táblák rendszerének kialakítása,
- a közösségi munkában való részvétel szándéka /a megkérdezettek több, mint fele/
- külföldi kapcsolatok kiépítése.

Kövágóöttösön:

- szabad és olcsó munkaerő,
- szép és nyugodt táji környezet,
- olcsó ingatlanok,
- műemlék templom.

Zókon:

- szabad, munkavállalásra, átképzésre kész munkaerő,
- a lakosság "fiatalodása" / születések száma és fiatalok letelepedése miatt /,
- a mezőgazdasági tevékenység az elmúlt évtizedekben folyamatos volt,
- állattartás hagyományai / itt a legmagasabb arányú és a legváltozatosabb az
- állattartás a térségben /,
- szőlő és bor termelés hagyományai,
- a szőlőhegy vonzereje / a tulajdonosok jó része sem zóki /,
- magas az erdőterület aránya, gazdag a vadállomány,

- lótenyésztés,
- megépült a Péccsel összeköttetést biztosító út,
- a faluba való betelepülési tendencia erősödése,
- üres építési telkek,
- üres, szövetkezet által felhagyott épületek,
- javuló falukép,
- régészetiileg megkutatott Zók-Várhegy gazdag és ritka régészeti lelettel,
- a falu PR tevékenységének megindulása / ismertető könyvet adtak ki a régészeti
- leletekről, megalkották a falu címerét /.

Gyengeségek:

Bakonyán:

- az időskorú népesség magas aránya,
- alacsony, nem konvertálható képzettség magas aránya,
- a munkavállalásra, átképesre való alacsony hajlandóság,
- munkalehetőségek hiánya a faluban és a környéken,
- a fiatalabb korosztály mezőgazdasági termelési tapasztalatainak hiánya,
- az összekötő út hiánya, és az ebből adódó elzártság,
- a rossz buszközlekedés,
- a szennyvíz elvezetés megoldatlansága,
- az intézményi infrastruktúra hiánya, a meglévők - óvoda, iskola -
- kihasználatlansága,
- a közösség hiánya / a megkérdezettek háromnegyedének véleménye szerint a falu
- lakossága nem összetartó /,
- a közösség munkájában való részvétel elutasításának nagy arány / a

megkérdezettek közel fele, 45%-a /,

- a falurendezés hiányosságai.

Bicsérdén:

- a helyi tőkeerő nem megfelelő,
- a mezőgazdasági termékeknek nincs megfelelő piaca,
- a mezőgazdasági termékek feldolgozottsági foka minimális,
- az egyes ellátások színvonala rossz /villamoshálózat, ivóvíz minősége/
- a közvilágítás nem megfelelő,
- a szövetkezet állattartó telepe jelentős terhelést jelent a környezet számára / talaj szennyezés, bűz /,
- a lakosság tájékoztatása nem megfelelő.

Bodán:

- fogyó és előregedő népesség,
- alacsony iskolázottsági szint /elsősorban az idősebb korosztályok magas aránya
- miatt /,
- tőkehiány,
- vállalkozások alacsony száma,
- a zsáktelepülés jellegből adódóan az északi településektől való földrajzi elzártság,
- intézményi infrastruktúra hiánya,
- buszközlekedés elégtelensége.

Cserkúton:

- a bányavállalat felhagyott területei rekultivációjának elhúzódása,
- az egyoldalúan képzett munkaerő,

- a rossz buszközlekedés,
- szennyvíz csatorna hiánya,
- a kereskedelmi ellátás elégtelensége,
- a nyilvános telefonok alacsony száma és gyakori meghibásodása,
- a sport létesítmények hiánya,
- a kulturális létesítmények nem megfelelő színvonala,
- a falun belüli érdekek ütközése / pl. a falusi turizmus korlátozása is a felvetett
- "ötletek" között szerepelt/,
- a falu közösségként való funkcionálásában mutatkozó gyengeségek / a
- megkérdezettek 80%-a nem érzi, hogy a falu összetartó lenne /
- a kulturált állattartása szabályainak be nem tartása, a nem megfelelő ellenőrzés,
- a közmunka alkalmazásában rejlő lehetőségek ki nem használása,
- az információ áramlás hiányosságai az önkormányzat-lakosság, valamint a
- képviselők-lakosság között.

Kövágótötösön:

- munkalehetőség hiánya,
- alacsony iskolai végzettségű, és vagy egyoldalúan képzett munkaerő,
- munkavállalási készség és a munkamorál hiányosságai /választ adók véleménye/,
- a roma lakosság magas és növekvő aránya,
- a szegénység,
- viszonylagos távolság a 6-os úttól,
- a rossz buszközlekedés,
- passzív lakosság /65%-uk nem akar a közösségért dolgozni/,
- a faluban az összetartozás érzése minimális /A megkérdezetteknek mindössze 20 %-a tartja a falu lakosságát összetartónak, és az „ötletek” között a

közösség építés módjaként a „közösséghez nem tartozók kitelepítése” is megjelent./.

Zókon:

- a lakosság iskolázottsága alacsony,
- helyben munkalehetőség nincs,
- a mezőgazdasági termékek piaca nem biztosított,
- busz közlekedés járatsűrűsége, a járatok időbeli eloszlása nem megfelelő,
- a vonalas infrastruktúra hiányos / szennyvíz elvezetése megoldatlan /, az ellátás, minősége nem kielégítő /az utak állapota rossz, a villamoshálózat korszerűtlen/,
- a szőlőhegy rendezetlen, megközelítése a földút miatt nehézkes,
- az intézményi infrastruktúra helyben nem biztosított,
- a kereskedelmi ellátás a vélemények szerint közepes /2 bolt található /,
- az oktatást / bicsérdi iskola/ a közepesnél rosszabbnak értékelik,
- a vendéglátás feltételeit egy rossz színvonalú kocsmá jelenti,
- a közös intézmények miatt a falu fejlesztése, egyéni arculatának megteremtése
- Bicsérrdel szemben háttérbe szorul,
- a falu híres régészeti leleteit Pécssett őrzik, a kiállításukra alkalmas helyiséggel a falu nem rendelkezik,
- a közterületek egy része kihasználatlan, rendezetlen
- a lakosság közcélok érdekében nehezen mozgósítható / a megkérdezettek
- egyharmada nem kíván közösségi munkában részt venni / ,
- a falu lakosságát a megkérdezettek mindössze 21%-a minősítette összetartónak.

4. A térségben fellelhető kis-, közép- és nagy foglalkoztatók (10/10-50/50 fölött)

A térség vállalkozásai közül a bicsérdi mezőgazdasági szövetkezetet kivéve valamennyi a kisvállalkozások körébe tartozik. Jellemzően családi vállalkozások, amelyek a család tagjain kívül másokat nem foglalkoztatnak.

A tapasztalatok szerint a mezőgazdasági és építőipari vállalkozások szezonális foglalkoztatása ennél nagyobb, azonban a foglalkoztatás ezeken a területeken nem hivatalosan történik. / A megkérdezettek óvatos válaszai az alkalmi munkavállalásra is ezt a vélekedést támasztják alá. /

A válaszadásra hajlandó 19 vállalkozás közül mindössze 6 foglalkoztat alkalmazottat a család tagjain kívül, jellemzően 1-2 személyt. Mindössze egy vállalkozás alkalmaz ennél több, hat személyt.

A foglalkoztatottak felének lakhelye a nyilatkozó vállalkozások esetében nem egyezik meg a vállalkozás székhelyével.

A térség legnagyobb foglalkoztatói a Bicsérden működő mezőgazdasági szövetkezet átalakulásával létrejött vállalkozások / Rt, Kft-ék /. Ezek a vállalkozások összességében mintegy 170 fő részére nyújtanak munkalehetőséget.

A foglalkoztatottak nagy része három településről - Bicsérd, Boda, Zók - érkezik, de ingáznak Pécsről is. A szentlőrinci malmukban foglalkoztatott 20 főből 17 szentlőrinci lakos, három pedig a Szentlőrinc környéki falvakból jár be.

5. A foglalkoztatók nemzetgazdasági ágak szerinti csoportosítása

A foglalkoztatók nemzetgazdasági ágankénti megoszlása településenként a következő / becslés/ :

	Mezőgaz- daság	Ipar	Kereske- delem	Vendég- látás	Egyéb szolgáltatás
Bakonya	2	3	2	2	
Bicsérd	5	4	9	4	18
Boda	1		2	1	
Cserkút	2	3	2	3	25
Kövágóttós	3	9	2	1	
Zók	1		2	1	4

Megjegyzés: a becslés alapja az 1995, 1999. években történt felmérés, valamint az 1997. évi Baranya megyei statisztikai évkönyv

6. A foglalkoztatók tevékenységi területe, foglalkoztatottak száma, lakóhelye

A mezőgazdaság területén működő vállalkozások tevékenysége a művelési ágak közül elsősorban a gabona, cukorrépa és az ipari növénytermesztésre terjed ki. A kisüzemek, egyéni vállalkozások keretein belül marad a zöldség és gyümölcstermesztés.

Az állattenyésztés területén a szarvasmarha tartással szintén a bicsérdi szövetkezet

utódjaként létrejött közép vállalkozás foglalkozik, de a kis vállalkozások között is megtalálható, a tej értékesítését megkönnyítendő.

A lótenyésztés , a kisállattartás szintén a kis vállalkozások keretein belül folyik.

A mezőgazdasági termékek feldolgozása korlátozott a térségben: a gabona feldolgozásra malom, a gyümölcs feldolgozásra szeszfőzdék működnek a

területen, egyéb termék előállítása csak elvétve fordul elő: Cserkúton kecske tejből készült termékek készülnek saját recept alapján, ez azonban ma még kuriózumnak számít.

A mezőgazdaság átalakulásával a mezőgazdasági kisvállalkozások új tevékenységeként mezőgazdasági bémunkát végző vállalkozás is megjelent a térségben.

Az ipari tevékenység az élelmiszeripar fent említett területein kívül az építőipar különböző területein működő vállalkozásait - kőműves, burkoló, asztalos, stb. - képviselteti magát.

A falvak kereskedelmi ellátását, a vendéglátóipari egységek működtetését szinte kizárólag kisvállalkozók vették át. Ez alól csak Biesérd és Zók kivétel, ahol az ÁFÉSZ is tart még fenn boltot, ill. Zókon kocsmát.

A falusi turizmus a kis vállalkozások részére nyújt új lehetőséget. Ezen a területen eddig Biesérden, Cserkúton szerveződött vállalkozás.

Egyéb szolgáltatások köre a közúti áru fuvarozástól a gépkocsi karbantartáson, fodrászaton, cipőjavításon keresztül az orvosi ellátásig, könyvelési, ügynöki tevékenységig rendkívül széles skálájú tevékenységet foglal magába.

A foglalkoztatók, még a 10 fő alatti alkalmazotti létszámmal dolgozók is viszonylag gyakran alkalmaznak nem helyi lakosokat.

A másik oldalról megközelítve, és egy 1995-ös felmérésre alapozva megállapítható, hogy az adott helyre ingázók elsősorban a szellemi tevékenységet végzők köréből kerülnek ki. Jellemzően közalkalmazottak, köztisztviselők, vagy

speciális ismeretekkel bíró /agrár mérnökök, gazdasági szakemberek, jogászok/ munkavállalók.

Az ingázási távolság legnagyobb mértéke Pécs-Bicsérd vonatkozásában fordul elő, azonban ez is 25 km-en belül marad.

7. Munkáltatók igényei a térség intézményei és a munkavállalók felé

A megkérdezett 19 vállalkozás képviselői egyöntetű véleménye, hogy a vállalkozások helyzetét alapvetően az állam képes javítani. A javítás eszközeiként az első helyen említik a vállalkozások terheinek csökkentését, az adók és társadalombiztosítási kötelezettségek mérséklését. A hitel felvétel könnyebbé tétele mellett elképzelésük szerint az önkormányzatok bevonása a hitelek odaítélésébe biztonságosabbá tehetné a kihelyezéseket, ellenőrizhetőbbé a felhasználások területét és szükségességét.

Más kérdésre adott válaszaik a piac bővítés igényét is az állammal szemben fogalmazzák meg a jövedelmek növelése és a szociális háló kiépítése útján.

A vállalászási feltételek javításaként fogalmazódott meg az infrastruktúra teljes kiépítése, a közlekedési kapcsolatok és viszonyok javítása. Ezt az igényt az állam és az önkormányzatok felé címezték.

Az önkormányzatok iparüzési adóról való lemondását pozitív, vállalkozásokat segítő gyakorlatnak tartják.

A munkavállalók felé a rátermettség, az adott munkára való alkalmasság, a munkához való pozitív hozzáállás, szorgalom a főbb követelmények. A szakmai végzettség iránti igény csak azokon a területeken jelentkezik, ahol a rendeletek

ennek hiányában a foglalkoztatást nem teszik lehetővé / pl.: kereskedelem, vendéglátás /. A mezőgazdasági nagy és közép vállalkozók sem követelik meg a szakmai végzettséget mindenhol, hiszen - érvelésük szerint - a munkák nagy része szakfelügyelet mellett betanított munkaként elvégezhető /pl. az állattenyésztésben/.

8. Jövőre néző értékelés, fejlesztési lehetőségek

A megkérdezett vállalkozások közül 6 nyilatkozott úgy, hogy a vállalkozási tevékenység körét bővíteni kívánja. A bővítés az építőipar, kereskedelem, vendéglátás, idegenforgalom és az egyéb szolgáltatáson belül a szőnyeg és kárpittisztítás területén várható. A tevékenységi kör bővítése öt esetben a vállalkozók tervei szerint összesen 11 fő létszámbővítéssel is együtt fog jární.

A többi vállalkozás piaci helyzetre, tőkehiányra hivatkozva nem tervez fejlesztést.

Az egyéni kérdőíveken megkérdeztük a lakosokat, kívánna-e a jövőben a vállalkozói szférában szerencsét próbálni. A megkérdezett mintegy 1100 személy közül mindössze hatnak szerepel a vállalkozóvá válás a tervei között. Ez több okból is érthető: Az alkalmazotti lét még mindig biztonságosabb területnek tűnik a többség számára. A többség nem rendelkezik megfelelő ismeretekkel egy vállalkozás beindításához és működtetéséhez szakmai, de főleg pénzügyi, gazdasági területen. A terület elsősorban mezőgazdasági jellegű, és az östermelőként való regisztrálás a jelenlegi termelési nagyságrendek mellett "helyettesíti" a vállalkozóként való működést, ráadásul kevesebb és egyszerűbb adminisztrációval jár, kevesebb adózási ismeretet igényel.

A fentiek ellenére várható, hogy a mezőgazdasági termékek feldolgozottsági fokának emelkedése iránti igény erre szakosodó kisüzemek létrehozását fogja indukálni.

A falusi turizmus, mint preferált terület, a fogadásra alkalmas szálláshelyek kialakítására, ilyen jellegű vállalkozások létrehozására a ma látottnál nagyobb mértékben ösztönöz. Mindenesetre óvatosságra int e téren a megkérdozettek ez irányú elzárkózása: az 1100 lakos közül mindössze egy fő foglalkozik a falusi turizmus beindításának gondolatával.

V. Foglalkoztatási információk

1. A térség foglalkoztatási mutatói, foglalkoztatási lehetőségek

A térség foglalkoztatási lehetőségeit évtizedeken keresztül az uránbánya, ill. a mezőgazdaság kínálta. Az uránbányászat megszüntetése, a termelőszövetkezetek átalakulása, vagy megszűnése a munkahelyek számának drasztikus csökkenését vonta maga után.

A települések a sokból azóta sem tértek magukhoz. Öngerjesztő folyamatok indultak be: az aktív korú népesség elhagyta a falut, a fálvakban maradt alacsony iskolázottságú és egyoldalú szakképesítésű lakosság vállalkozások létrehozására és működtetésére csak korlátozottan volt képes. Az elszegényedési folyamat újabb - elsősorban szolgáltató jellegű - vállalkozások kivonását, munkahelyek megszűnését eredményezte.

Munkanélküliségi ráta alakulása a vizsgált népességben településenként:

	1993. év	1999. év
Bakonya	10,0 %	9,4 %
Bicsérd	23,6 %	6,1 %
Boda	14,51 %	11,5 %
Cserkút	19,2 %	3,3 %
Kövágótöttös	11,4 %	7,9 %
Zók	14,7 %	9,5 %
Térség	13,5 %	7,5 %

Forrás: 1993. évi adatok - Munkaügyi Központ Szentlőrinc
1999. évi adatok - Adatgyűjtés 1999.07-09.
15-60 éves korosztályt alapul véve

A kérdőíves megkérdezés lehetőséget nyújtott a nem regisztrált munkanélküliek számbavételére is, a regisztrált munkanélküliek 50%-át teszik ki. A felmérésből adódó pontatlanságokkal is számolva - pl. a roma családok elzárkózása, nők helyzete - , vélelmezhető, hogy a térségben a nem regisztrált munkanélküliek száma elérheti a regisztráltak 50-60%-át.

A nem regisztráltakat is figyelembe véve a munkanélküliségi ráta Bakonyán 9,4%, Bicséreden 9,6%, Bodán 15,8%, Cserkúton 10,0%, Kövágótöttösön 13,2%, Zókon 10,5%, a térségben összességében 11,4%, a mutató tehát 52%-kal romlik. A munkanélküliségi ráta - annak mindkét változata - azonban javuló tendenciára utal.

A térség lakosságának **munkavállalási lehetőségeit** - közelsége miatt - Pécs gazdaságának alakulása, munkahely kínálata nagymértékben befolyásolja. A pécsi munkavállalás esélyei elsősorban a magasabb képzettségűek, valamint a kereskedelmi szakképesítésűek számára adottak. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a közlekedési viszonyok - a munkaidőhöz nem igazodó busz járatok - nehezítik az elhelyezkedést, vagy aránytalanul nagy ráfordítást - saját gépkocsival

való bejárás - igényelnek, és így nyilvánvalóan a nagyobb kereseti lehetőségeket kínáló munkahelyek jöhetnek számításba.

A helyi munkalehetőségek korlátozottak, elsősorban a mezőgazdasági, és egyéb vállalkozások, valamint az alkalmi, jobbára szezonális, "fekete" munka kínálkozik lehetőségként. Az önkormányzatok közmunkák szervezésével próbálják a kínálatot bővíteni.

2. Munkanélküliek száma, összetétele

A munkanélküliség által fenyegetett lakossági csoportok az alacsony iskolázottságúak, szakmailag képzetlen, vagy nem konvertálható képzettséggel rendelkezők, pályakezdők, 50 éven felüliek, megváltozott munkaképességűek, beilleszkedési nehézségekkel küszködők, vidéken élők. Külön ki kell emelni a roma lakosságot, amelyben az előbbi tényezők többnyire halmozottan fordulnak elő, és munkavállalási lehetőségeiket előítéletek is rontják.

Egyes vizsgált *korcsoportok*ban a munkanélküliség aránya a következőképpen alakul:

Korcsoport	Munkanélküliek	
	száma	aránya
	fő	százalék
16-20 éves	8	23,5
21-25 éves	7	10,4
26-35 éves	28	13,9
36-45 éves	23	19,7
46-55 éves	17	8,9
56-60 éves	8	11,6
Összesen	91	11,4

Vizsgálat alá vettük a munkanélküliek utolsó *foglalkoztatási minőségét* is. A munkanélküliek jelentős hányada segéd-, vagy betanított munkásként dolgozott. A szakképesítéssel rendelkezők közül a terciér szektorban foglalkoztatottak vannak túlsúlyban / eladó, vendéglátóipari felszolgáló, fodrász, vegytisztító /. A mezőgazdaságból kikertült munkanélkülieket előzőleg gépészként, gépkocsivezetőként, állatgondozóként, fejnőként foglalkoztatták. Az iparból elbocsátott munkanélküliek előzőleg kőművesként, burkolóként, porcelánfestőként, bőrkikészítőként dolgoztak. Az előzőleg bányászként dolgozó munkanélküli a nyilatkozók között kevés. Ez a már előzőleg is említett nyugdíjazások, rokkant nyugdíjba helyezések, ill. a más településre elvándorlás eredménye.

3. Megváltozott munkaképességűek

A megváltozott munkaképességűek száma a területen viszonylag magas, a rokkant nyugdíjasok az összes nyugdíjban részesülő közel egyharmadát teszi ki. Arányuk a férfiak körében magasabb, 40%, a nők esetében alacsonyabb, 25%. A rokkant nyugdíjasok közel fele, 41%-a a 46- 55 éves korosztályban található.

A rokkant nyugdíjasok fenti arányai a bányászattal, a bánya működésének leállításával áll szoros kapcsolatban. A munkanélkülivé válás elkerülésének egyik lehetőségeként éppen a - bányászok egészségi állapotából kézenfekvően következő, és/vagy szociális megfontolások alapján liberalizáltan kezelt - rokkant nyugdíjba helyezés kínálkozott.

A rokkant nyugdíjasok foglalkoztatására a térségben csak elvétve nyílik lehetőség.

Egy részüket szezonális jelleggel a mezőgazdaság foglalkoztatja, és ebből a körből kerül ki az alkalmi munkások jó része is. Saját maguk teremtette munka lehetőségként az östernelővé válást, a saját gazdálkodást sokan választották.

4. Pályakezdők

A pályakezdők a munkanélküliek 4%-át teszik ki, a 20 év alattiak körében viszont arányuk a 20%-ot is meghaladja. Számuk nem magas a térségben, hiszen ennek a korosztálynak a száma és aránya is csökkenő tendenciájú.

A végzettségüket tekintve gimnáziumi érettségivel, ill. kereskedelmi eladói szakképesítéssel rendelkező pályakezdő munkanélküliek elhelyezkedését nagy mértékben akadályozza a végzettségüktől, képzettségüktől elrugaszkodó, irreális elképzelés mind a munka területet, mind a béreket tekintve.

A megkérdezettek adminisztratív munkát szeretnének végezni, és minimális nettó keresetként 40.000-90.000Ft-ig jelölték meg azt a jövedelmet, amiért munkát vállalnának.

5. Tartós munkanélküliek

A munkanélküliség tartalmát tekintve a munkaügyi statisztikákkal nem hasonlítható össze a felmérés eredménye. A megkérdezettek a statisztikai számbavételtől eltérően tartósnak értékelik a munkanélküliséget akkor is, ha azt a közhasznú munkavállalás szakítja meg átmenetileg.

A tartós munkanélküliséget a fenti módon értelmezve az 1 éven túl munkanélküliek száma megközelíti az összes munkanélküli felét, annak 46%-a.

A tartós munkanélküliek aránya nemenként határozott eltérést mutat, a nők 63%-a, a férfiaknak 43%-a 1 évnél hosszabb ideje szorult ki a munkaerő piacról.

A tartósan munkanélküliek visszavezetésére alkalmazott közmunka és közhasznú munka szervezésében a statisztikát javító állami szándék és teljesítményen túl az önkormányzatokat a munkanélküliek biztos jövedelmének - munkanélküli ellátásnak tartásának - szándéka vezeti elsősorban. Ennek eredményeként kevesebbet kell fordítaniuk segélyezésre, és a faluban olyan munkákat - elsősorban falu szépítő, árokrendezési, karbantartási - munkákat is el tudnak végeztetni, amit pénz hiányában egyébként nem.

6. Női munkanélküliek

A nők munkanélküliségi rátája a regisztráltak esetében 7,4%, a nem regisztráltakat is figyelembe véve 11,6%. A munkanélküliek mutatója tekintetében a női és férfi munkanélküliség között elhanyagolható a különbség.

A nők munkanélküliségének értékelésekor nem lehet eltekinteni a munkaképes korú lakosságból magukat háztartásbeliként meghatározóktól. A háztartásbeliek száma a 26 és 60 év közötti korosztályban 34 fő. Ugyancsak magas a 46-60 év közötti korosztályok nyugdíjasainak száma. A rokkant nyugdíj a 46-55 évesekre, a nyugdíj, előnyugdíj az 56-60 közöttiekre jellemző.

Mind a háztartásbeliség, mind a nyugdíjazás választására a munka vállalás nehézségei csakúgy hatnak, mint a férfiak esetében.

A tartós munkanélküliség a nőket sokkal határozottabban sújtja, mint a férfiakat. A nők közhasznú és közmunkában való alkalmazása nehezebb a munkák jellegénél fogva. A tartós munkanélküliség ilyen szignifikáns eltérésében ez is közrejátszik.

7. A munkanélküliség főbb okai a térségben

Az uránbányászat megszűnése, a mezőgazdasági szövetkezet átalakulása, kisebb gazdasági egységekre bomlása, a nagyüzemi állattenyésztés visszaesése, majd 1999-ben a Bicsérd határában működő Keszthelyi Agrártudományi Egyetem Fajtakísérleti Intézetének bezárása a munkaerőpiac egyensúlyának alapvető felbomlásához vezetett.

Pécs gazdasága az elmúlt 10 évben szintén az átalakulás nehézségeivel küszködik. A nagyobb üzemek bezárása, felszámolása mellett szinte egyetlen ágazatot sem került el a létszámleépítés. A gazdaság talpra állásának ma még csak jelei mutatkoznak. Pécs így a körzetében bekövetkezett kedvezőtlen folyamatoknak nem volt, és ma sem képes más irányt adni.

A falvak, és lakosságuk tökéereje kicsi, a külföldi tőke is elkerülte eddig a térséget.

A helyben létrejött kisvállalkozások gyengék, a foglalkoztatás gondjait alapvetően megoldani nem képesek.

8. Munkavállalási nehézségek

- Az ingázás közlekedési feltételei rosszak, a közlekedés egyre drágább.
- A munkáltatók idegenkednek a falvakból bejáró munkaerő felvételétől.
- A munkanélküliség kezelése, a különböző technikák és támogatások hatékonysága a térségben nem mérhető.
- A munkaképes korúak iskolázottsága alacsony, szakképesítésük a mai kor követelményeinek nem felel meg.
- A munka lehetőségeket 30-35 év alattiaknak kínálják.

- A munkalehetőségekről információt szerezni nehézkes.
- A munkavállaláshoz általában ajánlás, "protekció" szükséges.

9. A munkára való hajlandóság

A munkára való hajlandóság a munkanélküliség első pár hónapjában a legintenzívebb. A beszélgetésekből levont tapasztalatok szerint a közép korosztály /40- 55 évesek/ élük meg legnehezebben a munkanélkülivé válást.

A munkanélküliség, mint állapot elfogadása egy idő után a munkahely keresésének beszüntetését vonja maga után. A munkanélküliek egy részét a többszöri sikertelen elhelyezkedési próbálkozás kudarcélménye fogja vissza, másik részük a segélyekből, különféle támogatásokból való túléléshez hozzászokva a munkanélküliséget, mint életformát már tudatosan választja. Ezért nagyon veszélyes a tartós munkanélküliség, és ilyen szempontból a közhasznú munkavégzés sem megoldás.

A fiatalok körében / 20-25 éves korig / irreális elképzelésekkel lehet találkozni. A munkavégzés, az ezért járó kereset elszakad a lehetőségektől, de helytelen önértékelés folytán a képességektől, tudásszinttől is. A fiatalok munkára való hajlandóságát sok esetben a család anyagi támogatása is rossz irányba befolyásolja, a "milyen nettó jövedelemért dolgozna" kérdésre kapott magas béreket megjelölő válaszokban ez is tükröződik. A fiatalok másik része a rossz példát követi, a rendszeres munka nélküli életmódra rendezkedik be. Ez utóbbi réteg kialakulása és erősödése szempontjából a tartósan munkanélküli szülők gyermekei különösen veszélyeztetettek.

Általában jellemző a falvak lakosságára, hogy elsősorban helyben, vagy 20 kilométeres körzeten belül kívánnak elhelyezkedni. A rossz közlekedési feltételek és a munka melletti mezőgazdasági tevékenység végzése nagyobb távolságú ingázásra nem is ad lehetőséget.

A munkavállalási célú elköltözésre mindössze 1 fő vállalkozna.

10. Helyi intézmények tevékenysége, aktivitása a foglalkoztatáspolitikai terén

A térség a Baranya Megyei Munkaügyi Központ ill. a Szentlőrinci és a Pécs Városi Munkaügyi Kirendeltség illetékességi területéhez tartozik, és tartja a kapcsolatot az önkormányzatokkal, munkáltatókkal, mint a helyi foglalkoztatáspolitikai alakítóival.

Az önkormányzatok fejlesztési programjaik kidolgozásával és végrehajtásával gyakorolhatják a legnagyobb hatást a foglalkoztatáspolitikára. A fejlesztési elképzelések során rendezési tervekben kijelölhetik a vállalkozásra szánt területeket, a vállalkozási irányokat.

A területek infrastruktúrájának kiépítésével kedvező környezetet teremthetnek a vállalkozások működéséhez.

Az iparüzési adó mértékének meghatározásával - vagy éppen be nem vezetésével - befolyásolhatják az induló vállalkozások működési helyének kiválasztását. / A kis vállalkozások szempontjából ennek többnyire csak eszmei, ha úgy tetszik pszichikai jelentőséget kell tulajdonítani./

Az önkormányzatok saját intézményeik fenntartása és működtetése során, mint - nem is elhanyagolható nagyságrendű - munkaadók is megjelennek.

A munkanélküliség kezelésében a szerepvállalásuk passzív és aktív elemeket is tartalmaz. A passzív elemek közé sorolandók a jövedelem pótló támogatások, különféle segélyek folyósítása. Az aktívak közé a közreműködésük közmunkák és közhasznú munkák szervezésében és lebonyolításában. Hozzá kell tenni azonban, hogy az önkormányzatokra - különösen a kisebb, apparátussal nem rendelkezőkre - azok általában tiszteletdíjas, sok esetben másodállású polgármestereire igen nagy teher hárul, sokan emiatt nem is vállalkoznak rá.

11. Fejlesztési lehetőségek, jövőre néző értékelés

A munkanélküliség feltérképezésében, a munkanélküliek teljes körű regisztrációjában az önkormányzatokat igénybe lehetne venni. A lakossággal való folyamatos kapcsolattartásuk lehetővé tenné bizonyos kényszerítő eszközök alkalmazását - pl. a segélyezések feltételeként lehetne előírni a regisztrációt -, ha az önkormányzatoknál, ill. a jegyzőségekben, körjegyzőségekben is lehetővé válna a regisztrálás. A regisztrációból sokan azért kerülnek ki, mert a Munkaügyi Központokban való rendszeres megjelenési kötelezettségnek sok esetben közlekedési, anyagi okokból nem tudnak eleget tenni.

A munkalehetőségekről való helyi tájékoztatás javítását is csak az önkormányzatok bevonásával lehet megvalósítani.

A Munkaügyi Központok nagy mértékben alkalmazzák a munkavállalás elősegítésére a képzés, átképzés támogatását. A falvakban ennek korlátai kitapinthatók. A munkanélküliek egy része nem tudja vállalni a képzés érdekében az utazást. A távoktatás pedig csak egy bizonyos iskolázottsági szint fölött - középfokú iskolai végzettség - alkalmazható. A helyben / a "helyben" kisebb

központokat, pl. iskolákat kell érteni / szervezett, kevés elméleti és sok gyakorlati ismeretet nyújtó képzés a falvakban célravezetőbb lenne.

Probléma, hogy a képzések hatékonyságáról, eredményéről - elhelyezkedés száma, területe - nincs igazán megbízható visszajelzés. A sok iskolán kívüli képzésben rész vett, a több képzést is igénybe vevők és munkát mégsem találók a rendszer ellenőrzésének szükségességét vetik fel. Az önkormányzatokhoz kihelyezett monitoring ebben is előrelépést jelentene.

VI. A térség erősségeinek és gyengeségeinek számbavétele

Erősségek:

- Kedvező és változatos adottságok a mezőgazdaság számára

/ a természeti adottságok - egyenletes csapadék eloszlás, submediterrán klíma, jó minőségű földek, magas erdősültség, a mezőgazdálkodás hagyományai, a mezőgazdasági kutató bázis körül kialakult szellemi tőke, a mezőgazdálkodás folyamatossága, felhalmozódott termelési tapasztalatai, a szövetkezés hagyománya, a termékfeldolgozás elindulása /

- A vállalkozások indításának, betelepülésének feltételei kedvezőek

/szabad és olcsó munkaerő, üresen álló, olcsó ingatlanok, ipariadó mentesség /

- változatos adottságok egy differenciált idegenforgalom számára

/ szép táj, nyugodt környezet, természeti értékek, gazdag, gyarapodó kulturális örökség, szőlőhegy, bortermelés, horgásztavak, gazdag vadállomány, lótenyésztés, golf pálya, rendelkezésre álló szálláshelyek, Pécs közelsége /

- PR tevékenység megindulása
/ falu címerek, ismertető kiadványok, külföldi és belföldi kapcsolat építés /
- Civil szerveződés erősödése
/ szervezetek száma gyarapszik, tevékenységük aktívabbá válik /

Gyengeségek

- A munkaerő bázis nem felel meg a mai kihívásoknak
/ alacsony iskolai végzettség, egyoldalú, általában nem konvertálható szakképzettség, az átképzés iránt mutatkozó alacsony hajlandóság /
- Munkaerő kínálatban mérsékelt növekedés várható
/ a vállalkozások kicsik, tőke szegények, értékesítési gondokkal küszködnek, a természetvédelmi területek kiterjesztésével együtt járó korlátok /
- Infrastruktúra részben kiépített, alacsony színvonalú
/ úthálózat, villamos hálózat, kábel televíziós hálózatok elavultsága, szennyvíz elvezetés, kezelés megoldatlansága, intézmény hálózat hézagossága /
- Az idegenforgalom kiszolgálását biztosító ellátó rendszerek hiánya, nem megfelelő színvonala
/ a kereskedelem áruválasztéka minimális, a vendéglátó helyek alacsony színvonalúak, a szálláshelyek száma kevés, differenciálatlan, jó részük nem felel meg a minősítés követelmény rendszerének /

- A közösségi tudat kialakulatlansága

/ érdekellentétek, passzivitás, információ hiány, lokálpatriotizmus gyengesége, a település értékeinek nem kellő ismerete, értékelése, bezárkózásra való hajlam, a létrejött civil szervezetek a helykeresés stádiumában vannak /

VII. A térség fejlesztési lehetőségei

A térség alapvetően a *mezőgazdaságra* építve határozhatja meg a fejlődés irányát. Az adottságokhoz igazodó, hagyományokra építő, megújuló mezőgazdasági termelés a legnagyobb eséllyel kecsegtető kitérés pontja a térségnek.

A mezőgazdasági termelés fejlesztésénél nem szabad szem elől téveszteni az *EU csatlakozás* közeli időpontját. A piacképesség megteremtésének alapvető feltétele az EU mezőgazdaságra vonatkozó előírásainak - minőségi követelményeknek, korlátozó intézkedéseknek -, az EU tagországok piaci tendenciáinak tanulmányozása, a vállalkozók és vállalkozások *felkészítése*.

Mindez együtt kell, hogy járjon a *termék- és technológia váltással*. Jó iránynak ígérkezik a *bio termelés* minél szélesebb körű elterjesztése nagyüzemi és kisgazdasági szinten egyaránt. A viszonylag magas munkaigényű termelési technológiához a térségben a munkaerő biztosított.

A nagyüzemek a bio vetőmag előállítása esetén nem csak egy dinamikusan bővülő piacot célozhatnak meg, de a technológiai tanácsadás felvállalásával együtt motorjaivá válhatnak a bio gazdálkodás kisüzemi elterjesztésének is.

A kisgazdaságok gyümölcs és szőlő termesztésében erősíteni kell az árutermelő jellegét. Mivel a megye ismert borvidékeivel vetekedni nehéz, itt is az új technológia jelentheti a megoldást.

Az állattenyésztésben a kínálatot a **kisállattenyésztés** fejlesztésével lehet bővíteni. Az állattartás nagyságrendjét és fajta választékát az északi területeken a természetvédelmi területek kiterjesztése alapvetően meg fogja határozni.

Különösen a 6-os úttól északra eső területek alkalmasak a bio **méhészet** nagy arányú fejlesztésére.

A mezőgazdasági termékek feldolgozottsági fokát emelni szükséges. A **feldolgozás** során a tájjelleg tudatosítására, erősítésére kell törekedni.

A piacra jutást a területen hagyományokkal rendelkező **szövetkezeti** rendszer újjáélesztése, és új értékesítési lehetőségek is segíthetik.

Az **idegenforgalomban** az aktív és öko turizmus számára nyújt a térség jó lehetőségeket. A természetjárók, vadászok, horgászok, lovaglász és golf iránt érdeklődők, kulturális emlékeket keresők egyaránt megtalálják a kedvükre valót. A helyben előállított bio mezőgazdasági termékek, a pincék tehetik teljessé a **kínálatot**.

Az idegenforgalom **célcsoportja** elsősorban a családok üdültetése lehet.

Az idegenforgalom sikeréhez azonban még nagyon sok minden hiányzik a területen. A kulturált, minősített, színvonalban / árban / és nagyságban differenciált szálláshelyek, a helyi tájjelegű ételeket és italokat kínáló kisvendéglők, megfelelő áruválasztékot nyújtó üzletek léte **előfeltétele** az idegenforgalom sikerének. Meg kell teremteni a jó színvonalú tájékoztatás feltételeit, a települések közötti együttműködést.

VIII. Lehetséges foglalkoztatási programok ötleteinek bemutatása, melyek a térség foglalkoztatási, népesség megtartási helyzetét javíthatják

- Mezőgazdasági inkubátor ház létesítése az uránbánya által elhagyott épület együttesben Cserkút közelében
/ Az inkubátor ház a mezőgazdasági termékek hagyományos feldolgozására - aszalás, savanyítás, "házi" tejtermékek – szakosodott vállalkozásokat fogadná be elsősorban. Irodai szolgáltatásokkal, gazdasági - pénzügyi - adó tanácsadással segítené a kisvállalkozásokat, kisgazdaságokat. /
- Bio tanácsadói és integrációs bázis létesítése Bicsérdén
/ Minősítő vizsgálatok szervezése, esetleg elvégzése, vetőmag biztosítás, tájékoztatás, továbbképzés és tapasztalateserék szervezése, technológiai tanácsadás és ellenőrzés, értékesítés szervezés, esetleg értékesítési szövetkezeti központ /
- Bor, gyümölcslé és - párlat palackozó létesítése Zókon
- Méz kiszűrő üzem létesítése Bodán
- Méhészeti melléktermék - feldolgozó üzem Bodán
- Természetes alapanyagú - fa, szalma, vessző, stb. - göngyöleg gyártó kisüzem létrehozása Bakonyán
- Szálloda építése a golf pálya kiszolgálására
- Apartmanok kialakítása, apartman házak építése Bodán, Zókon, Bakonyán

- Ifjúsági turizmus számára camping építés, télen is használható turista szálló kialakítása Kővágótöttösön
- Turisztikai információs központ létesítése a 6-os út mellett
- A helyi képzések, tanfolyamok, népfőiskola
/ EU csatlakozásra való felkészítés, mezőgazdasági új technológiák elsajátítása, helytörténeti ismeretek, idegenforgalmi ismeretek, közösség fejlesztő tréningek /
- Térség menedzser képzés, és az alkalmazásuk támogatása
/ lehetőség szerint a körjegyzőségekben, de min. kistérségi - nem statisztikai - társulásonként /

IX. Az erőforrástérkép felhasználásának, terjesztésének tervei, ötletei, megvalósításának módja

Az erőforrás térképeket az érintett polgármesterek

- képviselőtestületi ülésen a képviselőtestülettel,
- falufórumon a lakossággal,
- a helyi vállalkozókkal és a területen potenciálisan szóba jöhető vállalkozói körrel,
- a civil szervezetekkel,
- az érintett önkormányzatokkal és kistérségekkel

ismertetik, az ottani észrevételeket, újabb ötleteket, javasolt megoldási módokat is felhasználva állítják össze fejlesztési programjukat.

A program projektjeit kidolgozzák, hogy pályázati forrás megnyílása, vagy befektető jelentkezése esetén a megvalósítás rövid időn belül elkezdhető legyen.

Az erőforrás térképeket eljuttatják az illetékes minden olyan szakmai szervezethez

/ FVM Hivatal, Agrárkamara, Bio Egyesület, Területfejlesztési Tanács, Közigazgatási Hivatal, stb / amelynek bekapcsolhatósága, érintettsége a megvalósításba valószínűsíthető.

Források

Adatgyűjtés 1999. 07 – 09.

Baranya megyei statisztikai évkönyv 1991, 1997.

Kistérségi agrár- és vidékfejlesztési stratégiai program 1. rész /MTESZ 1999./

A Szentlőrinc körüli települések SWOT analízise

A jövedelmek összetétele és egy főre eső értéke

1. sz. melléklet

Munkabér	Bakonya	Bicsérd	Boda	Cserkút	Kövágótótos	Zók	Térség
- Ft/fő	37.473,-	36.210,-	55.281,-	35.670,-	25.625,-	32.785,-	34.675,-
- arány %	46,8	57,8	58,3	54,8	28,2	48,2	54,5
Munkanélküliség							
- Ft/fő	25.500,-	16.119,-		16.000,-	17.950,-	14.880,-	15.800,-
- arány %	1,8	1,8		1,2	2,5	3,6	1,6
Jöv.pótló tám.							
- Ft/fő	13.200,-	11.420,-	12.373,-			9.720,-	11.712,-
- arány %	0,7	0,4	2,2			1,2	1,0
Szoc. Segély							
- Ft/fő	3.066,-	4.095,-	4.794	3.023,-	2.914,-	5.892,-	4.539,-
- arány %	0,5	0,8	0,3	0,7	1,4	3,5	0,9
Nyugdíj							
- Ft/fő	31.900,-	25.927,-	27.094,-	25.519,-	32.240,-	23.224,-	26.471,-
- arány %	39,8	30,1	33,7	35,4	55,5	35,3	33,8

	Bakonya	Bicsérd	Boda	Cserkút	Kövágóöttös	Zók	Térség
Családi pótl.							
- Ft/fő	9.142.-	4.842.-	6.685.-	7.188.-	4.524.-	9.211.-	4.689.-
- arány %	6,2	5,0	3,8	4,3	6,5	6,0	4,9
Alkalmi munka							
- Ft/fő		9.333.-	16.667.-			8.000.-	10.625.-
- arány %		0,8	0,6			0,2	0,5
Mgi értékesítésből							
- Ft/fő		12.875.-		16.000.-			1.900.-
- arány %		0,7		0,6			0,4
Egyéb							
- Ft/fő	14.640.-	17.366.-	12.714.-	13.270.-	17.060.-	13.043.-	15.355.-
- arány %	4,2	2,6	1,1	3,0	5,9	2,3	2,4
Összes jövedelem							
- Ft/fő	22.310.-	20.649.-	24.837.-	21.170.-	17.715.-	19.038.-	21.315.-
- arány %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Adatgyűjtés 1999 07-09

A lakosság megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint (%)

2. sz. melléklet

	8 ált. alatt	8 álta- lanos	szakm. képz.	gim- názium	szak- közép	tech- nikum	szak- iskola	fois- kola	egye- tem
Bakonya	5,7	40,0	38,0	3,8	5,8			5,8	
- férfi	3,7	33,3	44,4	7,5	3,7			7,4	
- nő	8,0	48,0	32,0		8,0			4,0	
Bicsérd	13,4	29,5	31,4	4,6	8,4	3,7	2,6	4,4	2,0
- férfi	11,8	23,1	40,6	3,3	6,1	6,6	1,9	4,2	2,4
- nő	14,8	35,0	23,5	5,8	10,3	1,2	3,3	4,5	1,6
Boda	23,1	37,4	24,8	6,2	3,8	1,0	0,8	2,5	0,4
- férfi	21,4	32,1	35,9	4,6	3,8	0,8	0,7	0,7	
- nő	24,5	42,3	16,0	7,4	3,7	1,2	0,6	3,7	0,6
Cserkut	12,2	25,6	42,2	4,4	8,9	1,1		3,4	2,2
- férfi	5,4	18,9	64,8		5,5	2,7			2,7
- nő	17,0	30,2	26,4	7,5	11,3			5,7	1,9
Kövágótörtés	12,1	50,0	27,9	5,2	1,6	1,6		1,6	
- férfi	7,4	44,5	40,7			3,7		3,7	
- nő	16,1	54,9	16,1	9,7	3,2				

	8 ált. alatt	8 álta- lános	szakm. képz.	gim- názium	szak- közép	tech- nikum	szak- iskola	főis- kola	egye- tem
Zók	20,6	37,1	22,9	7,1	3,6	1,4	4,3	2,9	
- férfi	21,4	41,0	26,2	1,6	4,9	1,6	3,3		
- nő	20,3	34,2	20,1	11,4	2,5	1,3	5,1	5,1	
Térség	16,3	33,6	30,3	5,1	6,0	2,2	1,9	3,5	1,1
- férfi	14,1	28,7	40,8	2,8	4,7	3,6	1,5	2,6	1,2
- nő	18,2	37,7	21,5	7,0	7,0	1,0	2,2	4,4	1,0

Forrás: Adatgyűjtés 1999. 07 – 09.

A lakosság megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint (%)

2. sz. melléklet

	8 ált. alatt	8 álta- láros	szakm. képz.	gim- názium	szak- közép	tech- nikum	szak- iskola	főis- kola	egye- tem
Bakonya	5,7	40,0	38,0	3,8	5,8			5,8	
- férfi	3,7	33,3	44,4	7,5	3,7			7,4	
- nő	8,0	48,0	32,0		8,0			4,0	
Bicsérd	13,4	29,5	31,4	4,6	8,4	3,7	2,6	4,4	2,0
- férfi	11,8	23,1	40,6	3,3	6,1	6,6	1,9	4,2	2,4
- nő	14,8	35,0	23,5	5,8	10,3	1,2	3,3	4,5	1,6
Boda	23,1	37,4	24,8	6,2	3,8	1,0	0,8	2,5	0,4
- férfi	21,4	32,1	35,9	4,6	3,8	0,8	0,7	0,7	
- nő	24,5	42,3	16,0	7,4	3,7	1,2	0,6	3,7	0,6
Cserkut	12,2	25,6	42,2	4,4	8,9	1,1		3,4	2,2
- férfi	5,4	18,9	64,8		5,5	2,7			2,7
- nő	17,0	30,2	26,4	7,5	11,3			5,7	1,9
Kövágóötös	12,1	50,0	27,9	5,2	1,6	1,6		1,6	
- férfi	7,4	44,5	40,7			3,7		3,7	
- nő	16,1	54,9	16,1	9,7	3,2				

	Bakonya	Bicsérd	Boda	Cserkiút	Kövágótötös	Zók
- fejőnő		6				
- növényvédő		1				
- méhész						1
- mezőőr						1
Kereskedelem, vendéglátás						
- eladó	1	32	8	5	1	4
- raktáros		3				
- felszolgáló, vendéglátós	2	4	1	1	1	
- szakács		4	2	1	1	
- cukrász		2	1			
Ipar						
- olvasztár				1		
- vajár	7	3	3		7	2
- robbantó mester	1			1	1	
- fűzőmester		1				

	Bakonya	Bicsérd	Boda	Cserkút	Kövágóöttös	Zók
- bányaiipari technikus		3				
- erőgép kezelő	1	5		1		
- köhnyű gép kezelő		3		2		1
- IV és langhegesztő		3				
- villanyszerelő	2	18	4		1	
- vízvezeték szerelő		2				
- központi fűtés szerelő		1				
- gáyszerelő			1			1
- műanyagcső szerelő						1
- kömüves	2	6	11	4		1
- asztalos		8	1	1	1	
- burkoló		1		1		
- festő		4	3	1		1
- hegesztő	1	9		1	1	
- esztergályos		5				
- kesztyűszabász, - készítő	1	1		2	1	
- cipőfelsőrész készítő		2	2	1	1	1

	Bakonya	Bicsérd	Boda	Cserkiút	Kövágóút	Zók
- kelme festő			1			
- fonónó, kötőnő		1				1
- timár				1		
- vegyész	1	4	1			
- lakatos, szerk. lakatos	1	22	5	6	1	2
- fémöntő		1				
- üzemmérnök	2	1				
- porcelán festő		2	1			
- korongos		1				
Szolgáltatás						
- fodrász	1	4	1	1		
- varrónő, szabó	4	9	2	3	3	1
- bőruha készítő					1	
- zenész	1					
- dajka	1	2				
- óvónő		1		1		

	Bakonya	Bicsérd	Boda	Cserkút	Kövágóirtás	Zók
- pedagógus	1	11		2		
- orvos		3				
- állatorvos		2				
- fogorvos				1		
- védőnő		1				
- ápolónő		9		1		
- műtös		3				
- cü. asszisztens		5		1		
- fertőtlenítő, rágcsálóirtó		1				
- postaforgalmi	1	2	1		1	2
- telefon kezelő		2		1		
- gyors és gépiró		14	2	5		
- autószerelő		14	5		1	
- karosszéria lakatos		6	4	1		
- autófényező						1
- motortekercselő		2				
- műszerész				2		1

	Bakonya	Bicsérd	Boda	Cserkút	Kövágótrös	Zok
- gépésztechnikus					1	1
- gépkocsi-, buszvezető		16	1			1
- mozdonyvezető		1	1			
- közgazdasági, munkaügyi	5	34	5	1	1	1
- számítógépes szövszerk.		4	1	1	1	
- virágkötő		2				
- geológus		2	1			
- kutató				1		
- geofizikus				2		
- szakedző		1		1		
- balettművész		1				
- keramikus		1				
- címfestő		1				
- építész		1				
- személy és vagyonőr	2					1
- munka és tűzvédelem		3				
- taxis		1				

I. számú táblázat a térségi erőforrás térkép adatairól (B, C, D, E, F, G, H. I)

hely- ség	név	Funkció						Mű-		nem magyar állampolgár esetén			lakóhelyzetük												
		becm	tanosk	inmet	forma	honat	vezrő	epoch	any	eny	mete- hall	telje- peden	tarf	nyu-ka- valleng	illetés- ar	8 állat	8 áll	szám k ÉFO	szám kÉgm	szka- kÉgp	bechn	vaki	Évek	Égő- tem	
4/	20. állat	1						1							1										
C	21-25	2						2																	
S	26-35	9						9																	
E	36-45	6						6																	
R	46-55	3						3																	
K	56-60	3						3																	
D	60 felett	9						9																	
T	összesen	37						37							2		7	24							
	20. állat	1						1							1										
	21-25	3						3																	
	26-35	9						9																	
	36-45	9						9																	
	46-55	7						7																	
	56-60	3						3																	
	60 felett	19						19																	
	összesen	57						57							8		10	12		4	6				
	20. állat	90						90							11		23	38		4	8				
	21-25																								
	26-35																								
	36-45																								
	46-55																								
	56-60																								
	60 felett																								
	összesen																								
	20. állat																								
	21-25																								
	26-35																								
	36-45																								
	46-55																								
	56-60																								
	60 felett																								
	összesen																								
	20. állat																								
	21-25																								
	26-35																								
	36-45																								
	46-55																								
	56-60																								
	60 felett																								
	összesen																								
	20. állat																								
	21-25																								
	26-35																								
	36-45																								
	46-55																								
	56-60																								
	60 felett																								
	összesen																								
	20. állat																								
	21-25																								
	26-35																								
	36-45																								
	46-55																								
	56-60																								
	60 felett																								
	összesen																								
	20. állat																								
	21-25																								
	26-35																								
	36-45																								
	46-55																								
	56-60																								
	60 felett																								
	összesen																								

Fülszám: 2003/10

3. számú táblázat a térségi erőforrás térkép adatairól (J.L.T)

hely- ség	név	délkelet	Mely ágazatban áll munkaviszonyban										Iskolaterettség		Jóvalélmény viszonyai						
			név/s- gárd	banys- vált	(elődolg- par	ellen- gárd/ho- c	gépbesz- parm	keres- vált	vált	szállítás pont/hét	tervü. ingatlan	közg.	oktatás	egyes- ség	egyb. közösségi	iskolai terettség	iskolai kivál	jó	közvet- es	rozs	
I/		20 által																			
II		21-25																			
A		26-35																			
K		36-45																			
O	férfi	46-55																			
N		56-60																			
Y		60 felett																			
A		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
	nb	46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
	I	36-45																			
	C	46-55																			
	S	56-60																			
	E	60 felett																			
	K	összesen																			
	R	20 által																			
	I)	21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
	nb	46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
		46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
		46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
		46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
		46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
		46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
		46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
		46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			
		26-35																			
		36-45																			
		46-55																			
		56-60																			
		60 felett																			
		összesen																			
		20 által																			
		21-25																			

3. számú táblázat a térségi erőforrás térkép adatairól (J.L.T)

Aktív- szeg.	népzs.	Üdülőkör	Mely ágazatban áll munkaviszonyban												1 szakképzett					Jóvalélm. viszonyban			
			mező- gazd.	hírsz- szár.	feldolg- ipar.	villan- gép. hű- sítés	építke- pár- tár.	kerek- pár- tár.	váll- alk.	vállalk- post. társ.	pestov- társ.	házi- ipar.	oktatás- szolg.	egés- ség- szolg.	egyéb- közvet- len	iskolai- rendsz.	iskolán- kívül	jó	közepes	rossz			
4	C	20 alatt															2			2			
		21-25															7			1	4	4	
		26-35															6	3		3	3	4	
		36-45															3	3		1	3	4	
közfi	R	46-55															3	1		4	4		
		56-60															3	3		3	3	4	
		60 felett															3	3		3	3	3	
		összesen															20	10	1	14	20	20	
köz	K	20 alatt															3				3		
		21-25															8	1		1	3	4	
		26-35															8	2	1	3	3	4	
		36-45															3	3			3	6	
köz	K	46-55															3	3			4		
		56-60															2	2		2	4	11	
		60 felett															4	2		2	10	11	
		összesen															28	8	2	7	24	28	
Érdősök																34	18	3	36	46	46		

Erdősök

**Baranya megye településeinek erőforrástérképei és készítői
(A sorozatban megjelent kiadványok)**

1. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (1)

"Alapítvány Alsómocsoládért" 7345 Alsómocsolád, Rákóczi u. 71.
Tel.: 72/451-748
(Alsómocsolád, Mágocs, Mekényes, Nagyhajmás települések erőforrástérképe)

2. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (2)

"Tóvidék Egyesület" 7678 Abaliget Kossuth u. 80. Tel: 72/498-785
(Abaliget, Bodolyabér, Magyarhertelend, Orfű települések erőforrástérképe)

3. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (3)

"Istenkúti Közösségért Egyesület" 7635 Pécs, Középdaindoli u. 88.
Tel.: 72/ 250-515
(Pécs-Istenkút településrész erőforrástérképe)

4. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (4)

"Ormánság Fejlesztő Társulás" 7960 Sellye, Batthyány u. 14.
Tel.: 73/480-006
(Besence, Bogdása, Csányoszró, Drávafok, Drávaiványi, Drávasztára, Kákics, Markóc, Marócsa, Nagycsány, Okorág, Sellye, Sósvertike települések erőforrástérképe)

5. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (5)

"Dél-Zselici Települések Szövetsége" 7932 Mozsgó, Batthyány u. 13/D, Tel.: 73/413- 075
(Magyarlukafa, Somogyhárshágy, Vásárosbérc települések erőforrástérképe)

6. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (6)

"Környezetvédelmi és Közösségi Értékaó Egyesület" 7663 Máriakéménd, Rákóczi u. 19. Tel.: 69/353-191
(Erzsébet, Fazekasboda, Feked Kátoly, Kékesd, Máriakéménd, Szellő települések erőforrástérképe)

7. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (7)

"Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása" 7621 Pécs, Timár u. 21.

Tel.: 72/ 211-142

(Cun, Drávapiski, Hirics, Kémes, Kórós, Luzsok, Páprád, Vejti települések erőforrástérképe)

8. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (8)

"Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása" 7621 Pécs, Timár u. 21.

Tel.: 72/ 211-142

(Bakonya, Bicsérd, Boda, Cserkút, Kövágóttös, Zók települések erőforrástérképe)

9. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (9)

"Kültúr- és Zöld Zóna Egyesület" 7900 Szigetvár, Basa u. 19.

Tel.: 73/310-625

(Szigetvár település erőforrástérképe)

10. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (10)

"Egészségesebb Gyermekekért Alapítvány" 7900 Szigetvár,

József A. u. 69.

(Boldogasszonyfa, Szentlászló települések erőforrástérképe)

11. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (11)

"Drávamenti Települések Fejlődését Segítő Egyesület" 7838 Vajszló,

Zrinyi M. u. 49., Tel.: 73/ 327-121

(Drávacsepely, Drávaszerdahely, Ipacsfa, Kovácshida települések erőforrástérképe)

12. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (12)

"Villány-Siklói Borút Egyesület" 7800 Siklós, Kossuth tér 1.

Tel.: 72/352-746

(Harkány, Siklós-Máriagyüd, Nagytótfalu, Kistótfalu, Kisharsány, Nagyarsány Villány, Villánykövesd, Palkonya, Vokány települések erőforrástérképe)

13. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (13)

"Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége Baranya Megyei Szervezete" 7626 Pécs, Búza tér 6/b, Tel.: 72/ 210-803
(Bürüs, Endrőc, Gyöngyösmellék, Kétújfalu, Szörény, Teklafalu, Zádor települések erőforrástérképe)

14. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (14)

"Komló és Térsége Fejlesztési Kht." 7300 Komló, Pécsi u. 1.,
Tel.: 72/ 482-131
(Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Hosszúhetény, Kárász, Köblény, Magyaregregy, Máza, Szalatnak, Szárász, Szászvár, Tófü, Vékény, Liget, Magyarszék, Mánfa, Mecsekpölöske, Bodolyabér, Magyarhertelend, Komló települések erőforrástérképe)

15. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (15)

"Bükkösd Község Szolgáltató Kht. Bükkösi Teleház" 7628 Bükkösd,
Kossuth u. 48. Tel.: 73/378-504
(Bükkösd, Cserdi, Dinnyeberki, Helesfa települések erőforrástérképe)

202495

Baranya Megyei Munkaügyi Központ,

7621 Pécs, Király u. 46. Tel.: 506-800 FAX: 506-804

E-mail: bmmk@bmmk.hu

Internet cím: <http://www.bmmk.hu>

JEGYZET

JEGYZET

JEGYZET

